

Зміст

1. Фондовий ринок: світ і Україна	1
2. Кількість КУА та ІСІ	4
3. Регіональний розподіл КУА та ІСІ	7
4. Вартість активів та чистих активів ІСІ	8
5. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ	10
6. Інвестори ІСІ	12
7. Структура активів ІСІ	14
8. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування	16
9. Результати ринку управління активами НПФ	18
10. Результати ринку управління активами страхових компаній	21
11. Резюме	21

1. Фондовий ринок: світ і Україна

У 3-му кварталі 2017 року **провідні фондові ринки світу** демонстрували переважно висхідну динаміку, хоча у липні-серпні підвищена волатильність та типове для кінця літа послаблення активності чинили певний низхідний тиск. У вересні переважали позитивні настрої інвесторів, які штовхали індекси акцій у світі до нових історичних максимумів.

Оптимізм гравців на ринках підтримували знижені оцінки глобальних геополітичних ризиків, відносно позитивні результати парламентських виборів у Німеччині та оновлені макроекономічні індикатори, що засвідчили пришвидшення зростання ЄС та єврозони (до 2.4% та 2.3% відповідно у річному вимірі за даними 2-го кварталу 2017 року).

Як наслідок, ключові ринки континентального ЄС – *Франція та Німеччина* – у 3-му кварталі показали посилений ріст – на 4.1% (після макс. 0.1% у 2-му). За

річною доходністю вони були на рівні з *американськими*, що у 3-му кварталі додали 4-4.9% на тлі збереження спекуляцій щодо стимулюючої політики адміністрації Трампа, зокрема, запланованих змін податкового режиму. З початку 2017 року індикатори провідних ринків *Європи та США* піднялися на 10-13%, за рік – на 16-22%.

Британські акції продовжували поміркований рух упродовж усього кварталу в умовах загострення внутрішньополітичних протиріч і зростання напруги у відносинах з ЄС у контексті Brexit'у. Врешті, ключовий британський індекс піднявся за 3-й квартал на 0.8%.

Японські акції, в умовах підготовки до дострокових парламентських виборів та після активного зростання у попередні квартали, зросли за 3-й квартал на 1.6%, все ще випереджаючи західні ринки за річним результатом (+24%, рис. 1, табл. 1).

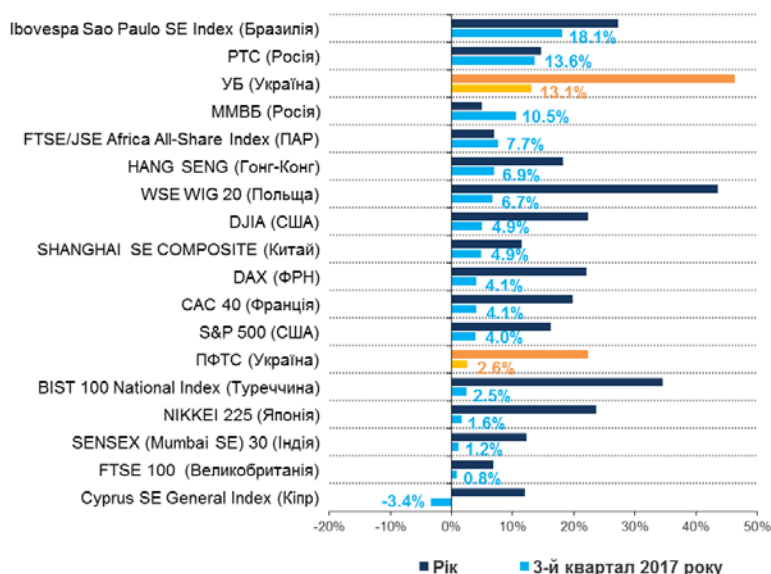

Рис. 1. Динаміка фондових індексів світу в 3-му кв. 2017р.

Таблиця 1. Динаміка фондових індексів світу в 3-му кв. 2017 р.*

Індекси	30.09.2016	30.06.2017	30.09.2017	3-й квартал 2017 року	Рік
BIST 100 National Index (Туреччина)	76 488.38	100 440.40	102 907.70	2.5%	34.5%
CAC 40 (Франція)	4 448.26	5 120.68	5 329.81	4.1%	19.8%
Cyprus SE General Index (Кіпр)	66.16	76.71	74.14	-3.4%	12.1%
DAX (ФРН)	10 511.02	12 325.12	12 828.86	4.1%	22.1%
DJIA (США)	18 308.15	21 349.63	22 405.09	4.9%	22.4%
FTSE 100 (Великобританія)	6 899.33	7 312.72	7 372.76	0.8%	6.9%
FTSE/JSE Africa All-Share Index (ПАР)	51 949.83	51 611.01	55 579.92	7.7%	7.0%
HANG SENG (Гонг-Конг)	23 297.15	25 764.58	27 554.30	6.9%	18.3%
Ibovespa Sao Paulo SE Index (Бразилія)	58 367.05	62 899.97	74 293.51	18.1%	27.3%
NIKKEI 225 (Японія)	16 449.84	20 033.43	20 356.28	1.6%	23.7%
S&P 500 (США)	2 168.27	2 423.41	2 519.36	4.0%	16.2%
SENSEX (Mumbai SE) 30 (Індія)	27 865.96	30 921.61	31 283.72	1.2%	12.3%
SHANGHAI SE COMPOSITE (Китай)	3 004.70	3 192.43	3 348.94	4.9%	11.5%
WSE WIG 20 (Польща)	1 709.51	2 299.80	2 453.46	6.7%	43.5%
ММВБ (Росія)	1 978.00	1 879.50	2 077.19	10.5%	5.0%
ПФТС (Україна)	239.87	286.24	293.56	2.6%	22.4%
PTC (Росія)	990.88	1 000.96	1 136.75	13.6%	14.7%
УБ (Україна)	810.13	1 047.78	1 185.31	13.1%	46.3%

* За даними бірж та агентства Bloomberg

Серед ключових ринків, що розвиваються, китайський у 3-му кварталі повернувся до помірного зростання – на рівні з європейськими та американськими (+4.9% за індексом Шанхайської біржі, після -1% у 2-му). Проте річний показник для акцій континентального Китаю був удвічі меншим, ніж для розвинених ринків (+11.5%).

Вперше з початку 2017 року Туреччина поступилася тепмани зростання ринку акцій (+2.5%) майже усім країнам БРІКС (окрім Індії із +1.2%). Лідером тут стала Бразилія (+18.1%, після -3.2%), а кіпрські акції, що мали двозначний приріст у 2-му кварталі, у 3-му втратили 3.4%.

Російські акції різко змінили динаміку та із аутсайдерів попереднього кварталу перейшли у лідери за результатами 3-го (+10.5%-13.6%). За 9 місяців вони все ще фіксували втрати, а річні результати підвищили до +5-15%.

За річним зростанням лідирував польський ринок (+43.5%), що показав найближений до українського результат за цей час.

Український фондовий ринок у 3-му кварталі 2017 року переважно тримався висхідного тренду, започаткованого наприкінці травня. Червень засвідчив стрімке зростання (майже на 7%), що змінилося бічним рухом у серпні-вересні, а проте в останній тиждень кварталу ринок злетів ще майже на 6%. Тож за результатами 3-го кварталу **індекс Української біржі (УБ) додав 13.1%** (після +0.5% у 2-му кварталі) та опинився серед лідерів зростання за цей період. **Індекс ПФТС**, на противагу УБ та попередній динаміці, дещо послабив

квартальне зростання із +2.8% до **+2.6%** у липні-вересні.

Склад індексного кошика індексу УБ не змінився та складався із 5-ти акцій (3 енергетичних підприємства, одне – машинобудівне та один банк). Кошик індексу ПФТС також незмінно мав 9 акцій (усі 5 складових індексу УБ, ще дві електроенергетичні компанії та по одній – машинобудівній та телекомунікаційній).

Оптимізм учасників ринку у липні-вересні підкріплювався низкою регуляторних ініціатив з боку регуляторів фінансового сектору України й самих учасників ринку та запроваджених змін, що потенційно сприятимуть залученню інвесторів на ринок.

Національний банк України протягом кварталу продовжував вживати заходи з підвищення дієвості використання облікової ставки, яку залишив незмінною на рівні 12.5% у цей період, а також поступово знімати адміністративні обмеження на валютному ринку та для руху капіталу до/із України, що у перспективі сприятиме розширенню інвестиційних можливостей для професійних учасників українського фондового ринку та інвесторів. Зокрема, НБУ прийняв рішення про *зміну процедури надання індивідуальних валютних ліцензій для інвестицій за кордон*, що скасувало потребу отримувати ці ліцензії для банків при угодах купівлі-продажу євробондів з високим кредитним рейтингом із нерезидентами. Також ним було затверджено *зміни до своїх регуляторних актів, що спростили умови для залучення резидентами України позик в іноземній валюті від міжнародних*

фінансових інституцій, скасувавши потребу в реєстрації таких позик в НБУ та отриманні відповідної індивідуальної ліцензії.

Крім того, у серпні НБУ запропонував законопроект «Про валюту», покликаний закласти основу і встановити принципи переходу до повної лібералізації вітчизняного валютного ринку та відкриття України перед міжнародними ринками капіталу (передбачається, що він набуде чинності у травні 2018 року, за винятком положень стосовно BEPS, що мають бути затверджені окремим актом пізніше).

Парламент у вересні прийняв Закон України про внесення змін до Податкового Кодексу щодо звільнення доходів, отриманих інвесторамі-нерезидентами за державними чи муніципальними облігаціями України, що одразу ж набрав чинність.

Серед ключових законопроектів, що були подані до парламенту або перебували на попередніх стадіях підготовки протягом 3-го кварталу 2017 року та прийняття яких очікує ринок, також були проекти Законів України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування» №6677 від 10.07.2017 та «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал» (опублікований та підтриманий понад 50 бізнес-асоціаціями, у т. ч. УАІБ, у липні та погоджений із урядом, але досі не винесений на розгляд Верховної Ради).

Регулятор фондового ринку (НКЦПФР) у 3-му кварталі також продовжував готувати проекти законів та нормативно-правових актів на виконання Угоди про асоціацію з ЄС у сфері своєї компетенції, а також вносити зміни у регуляторні акти щодо діяльності фондових бірж, депозитаріїв, компаній з управління активами та інституційних інвесторів. Так, Комісія розробила зміни до ліцензійних умов для КУА, пруденційного нагляду за професійними учасниками та обігу цінних паперів ІСІ (переважно уточнення та/або підвищення вимог).

У 3-му кварталі тривав активний процес скорочення кількості публічних акціонерних товариств (ПАТ) шляхом їх реорганізації у приватні, поштовхом до якого були у т. ч. прийняте ще у 2015 році рішення НКЦПФР щодо підвищення вимог до емітентів для проходження лістингу на фондовій біржі, набуття у травні 2016 року змін до законодавства, згідно з якими всі ПАТ були зобов'язані пройти процедуру включення акцій до

біржового реєстру та залишатися у ньому хоча б на одній фондовій біржі, а також нещодавні зміни у законодавство щодо захисту прав інвесторів стосовно вимог до ПАТ. Це призвело до вкрай обмеженої кількості корпоративних цінних паперів в лістингу фондових бірж. Тож протягом липня-вересня було розпочато процес підготовки змін до Положення про функціонування фондових бірж з метою зниження порогу для проходження лістингу, до якого активно долучилася УАІБ.

Що стосується макроекономічних та монетарних умов у цей час в Україні, то інфляція у липні значно уповільнилася порівняно з червнем та у річному вимірі становила помірні 15.9%, хоча у вересні прискорилося до 16.4%, зокрема на тлі поживлення споживчого попиту. Оцінка річного зростання ВВП для 2-го кварталу була скоригована до 2.3% (із раніше озвучених 2.4%), а у 3-му кварталі ВВП, за попередніми оцінками, зріс на 2.1% у річному вимірі. Платіжний баланс (поточний рахунок) України за 9 місяців 2017 року було зведено із незначним дефіцитом (-0.2 млрд. дол. США), наявний дохід населення (після оподаткування) у розрахунку на одну особу за останніми даними за 2-й квартал зріс на 16.3% у річному вимірі, а прямі іноземні інвестиції в акціонерний капітал зросли у цей період на 4.4%.

Пожвавлення на ринок наприкінці вересня, після серпневого затишшя, внесло успішне повернення України на міжнародний ринок капіталу: вперше з часу анексії Криму у 2014 році було розміщено державні єврооблігації на 3 млрд. дол. США (найбільше в історії), причому попит на ці папери був на рівні 8 млрд. дол. Таким чином, уряд знизив пікове фінансове навантаження, що мало припасти на 2019 рік, а сприятлива ситуація на зовнішніх ринках дозволила здешевити вартість нових запозичень, вперше з терміном погашення 15 років, до 7.375%, що нижче ставки за паперами, які вже були в обігу (7.75%). Чистий обсяг залучення – після вирахування витрат на викуп – за цими облігаціями становив близько 1 млрд. дол.

Розмір біржового фондового ринку України у 3-му кварталі 2017 року продовжував зменшуватися і становив 48 млрд. грн. Скорочення кількості цінних паперів у біржових списках у липні-вересні прискорилося до 19.8% за квартал (за рік – до -46.4%). При цьому динаміка звуження лістингу (1-й та 2-й рівні) дещо сповільнилася – до -2.6% (за рік – до -5.7%).

Квартальне зменшення лістингу знову відбулося переважно за рахунок *державних облигацій (ОВДП)*, що склали майже 89% всього лістингу та кількість яких скоротилася на 2.2% (за рік – на 5.7%).

Також зменшилася кількість лістингових *корпоративних облигацій* – на 13.0% за квартал (після +4.5% у 2-му), а річне її зменшення уповільнилося до -20.0% (із -41.0%).

Акцій у двох рівнях лістингу було шість, як і на початку 3-го кварталу, а за рік їхня кількість впала на третину (сповільнення порівняно з двократним скороченням у 2-му кварталі).

Муниципальних облигацій протягом 2-го кварталу 2017 року у реєстрах (лістингу) та списках фондових бірж, як і раніше протягом року, не було.

Сукупний квартальний обсяг торгів на усіх біржах у липні-вересні зріс на 18.9% (після падіння на 31.2% у квітні-червні). Майже 87% загального обсягу припадали на угоди з *ОВДП*, тож саме їхнє збільшення на 10.1% за 3-й квартал (після -33.5% у 2-му) справило основний вплив на зростання сукупної вартості усіх угод на біржах у цей час.

Водночас, значно активніше у відносному вимірі збільшився обсяг угод із *акціями* – майже у 9 разів (після -3.1% у 2-му кварталі). Також суттєво зріс за квартал обсяг торгів *корпоративними облигаціями* – на 86.7% (після +61.8%), а от *деривативами* – впав на 19.7% (після +54.0%).

У річному вимірі обсяг торгів на фондових біржах **зменшився на 18.8%** за наслідками 3-го кварталу. Ключовим тут знову було скорочення торгів *ОВДП* на 23.9% (після -35.1% у 2-му кварталі). Також впав за рік обсяг угод із *корпоративними облигаціями* (-40.9%).

У той же час, дещо обмежила річне падіння висхідна динаміка торгів *акціями*, що трималася другий квартал поспіль та значно прискорилося: вартість угод із цими інструментами у 3-му кварталі зросла у 5 разів за рік (після +4.1% у 2-му).

Темпи зростання торгів *деривативами* за рік дещо понизилися, але залишалися значними (+130.7%, після +167.2% у 2-му кварталі, табл. 2).

Таблиця 2. Динаміка біржового фондового ринку України у 3-му кв. 2017 р.

Показник / Дата	30.09.2016 (3-й кв. 2016)	30.06.2017 (2-й кв. 2017)	30.09.2017 (3-й кв. 2017)	Зміна за 3-й кв. 2017	Зміна за рік
Кількість цінних паперів (ЦП) у списках фондових бірж, у т. ч.:	1800	1202	964	-19.8%	-46.4%
Кількість ЦП у реєстрах (лістингу) фондових бірж, у т. ч.:	314	304	296	-2.6%	-5.7%
ОВДП	279	269	263	-2.2%	-5.7%
акцій*	9	6	6	0.0%	-33.3%
облигацій підприємств	25	23	20	-13.0%	-20.0%
муниципальних облигацій	1	0	0	x	x
деPOSITИВНИХ СЕРТИФІКАТИВ НБУ	0	0	0	x	x
Обсяг торгів на фондових біржах (загальний), млн. грн., у т. ч.:	59 167.8	40 416.4	48 058.4	18.9%	-18.8%
ОВДП	54 681.8	37 813.9	41 616.6	10.1%	-23.9%
акціями	593.6	412.1	3 576.6	768.0%	502.5%
облигаціями підприємств	3 274.7	1 037.3	1 936.2	86.7%	-40.9%
муниципальними облигаціями	0.0	0.0	0.0	x	x
деPOSITИВНИХ СЕРТИФІКАТИВ НБУ	0.0	0.0	0.0	x	x
інВЕСТИЦІЙНИМИ СЕРТИФІКАТИМИ	26.4	13.8	13.9	0.9%	-47.3%
деРИВАТИВАМИ (БЕЗ ДЕРЖ. ДЕРИВАТИВІВ)	396.7	1 139.8	915.0	-19.7%	130.7%

Джерела: дані щодо цінних паперів у списках фондових бірж та щодо обсягів торгів - НКЦПФР, фондові біржі; розрахунки - УАІБ.

* Включно з депозитарними розписками МНП S.A. Без урахування акцій КІФ та інвестиційних сертифікатів (станом на 30.09.2017 їх було 7 у 2-му рівні лістингу - акції шести КІФ та ІС одного ПФФ).

2. Кількість КУА та ІСІ

У 3-му кварталі 2017 року кількість компаній з управління активами вдруге поспіль зросла, хоч і несуттєво – із 299 до 300. Водночас, за даними УАІБ, протягом липня-вересня було закрито 3 КУА.

Упродовж кварталу було зареєстровано 20 нових ІСІ (після 16-ти у 2-му) – усі венчурні, 14 із яких були корпоративними (КІФ), решта 6 – пайовими (ПФ). З урахуванням фондів, які закрилися протягом

кварталу, станом на 30.09.2017 загальна кількість зареєстрованих ІСІ збільшилася до 1676.

Така динаміка кількості ІСІ, на тлі майже стабільної чисельності КУА за результатами кварталу, зберегла тренд поступового підвищення концентрації на ринку управління активами ІСІ: у вересні 2017 року на одну КУА припадали у середньому 5.6 фонду (показник повернувся до березневого рівня, рис. 2).

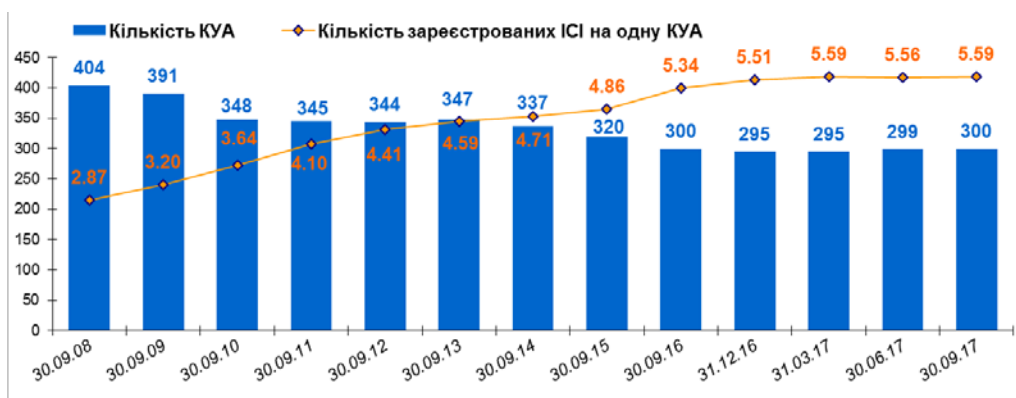

Рис. 2. Динаміка кількості КУА та ІСІ на одну КУА у 3-му кв. 2016-2017 рр.

Кількість ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів, вперше з 3-го кварталу 2016 року зменшилася, але несуттєво – із 1157 до 1153.

Із 19-ти нових, сформованих протягом 2-го кварталу ІСІ, 7 були венчурними КІФ, тобто вони досягли нормативу одночасно із реєстрацією фонду в ЄДРІСІ, 11 – венчурними ПІФ, один – кваліфікаційним ПІФ (перший з часу вступу в дію нової редакції ЗУ «Про ІСІ» у 2014 році).

Річна висхідна динаміка кількості «визнаних» ІСІ збереглася: з вересня 2016 року їх стало на 26 більше (+2.3%, після +2.0% у 2-му кварталі). З початку року їхня кількість зросла на 23 (+2.0%).

За результатами 3-го кварталу, окрім появи першого кваліфікаційного ПІФ, також кількість сформованих фондів зросла серед закритих недиверсифікованих ПІФ (+2, +6.9%) та венчурних КІФ (+1, +0.4%).

Частка найбільшого сектору – венчурних ПІФ – дещо зменшилася на тлі закриття 8-ми таких ІСІ, але сектор утримував 2/3 ринку за кількістю фондів (66.3% після 66.8% у 2-му кварталі). На кінець вересня сформованих та діючих таких фондів було 765. Всього венчурних ІСІ було 1021, а їхня вага у 3-му кварталі вперше впала – із 88.9% до 88.6% (рис. 3).

Рис. 3. ІСІ, що досягли нормативів, за типами фондів станом на 30.09.2017

Кількість діючих відкритих ІСІ, як і решти диверсифікованих і спеціалізованих ПІФ за квартал не змінилася. Всього «визнаних» та діючих відкритих ІСІ на кінець червня залишалось 19 (табл. 3).

За рік кількість фондів дещо скоротилася серед відкритих та венчурних ПІФ, закритих диверсифікованих КІФ, а найбільше – закритих диверсифікованих ПІФ (-33.3%). Водночас, зросла кількість визнаних закритих недиверсифікованих ПІФ (+10.7%) та венчурних КІФ (+16.9%).

Таблиця 3. Динаміка кількості ІСІ, що досягли нормативів, за типами, видами та правовими формами фондів

Дата / Період	Всього	ПІФ*										КІФ*		
		ВД*	ВС*	ІД*	ІС*	ЗД*	ЗН*	ЗС*	ЗК*	ЗВ*	ІД*	ЗН*	ЗВ*	
30.09.2016	1127	15	5	21	3	6	28	1	0	771	0	58	219	
31.12.2016	1130	15	5	21	3	4	28	1	0	765	0	55	233	
31.03.2017	1143	14	5	21	3	4	28	1	0	768	0	55	244	
30.06.2017	1157	14	5	21	3	4	29	1	0	773	0	52	255	
30.09.2017	1153	14	5	21	3	4	31	1	1	765	0	52	256	
Зміна за 3-й квартал 2017 року	-4	0	0	0	0	0	2	0	1	-8	0	0	1	
	-0.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	6.9%	0.0%	-	-1.0%	-	0.0%	0.4%	
Зміна з початку 2017 року	23	-1	0	0	0	0	3	0	1	0	0	-3	23	
	2.0%	-6.7%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	10.7%	0.0%	-	0.0%	-	-5.5%	9.9%	
Зміна за рік	26	-1	0	0	0	-2	3	0	1	-6	0	-6	37	
	2.3%	-6.7%	0.0%	0.0%	0.0%	-33.3%	10.7%	0.0%	-	-0.8%	-	-10.3%	16.9%	

* ВД – відкриті диверсифіковані ІСІ, ВС – відкриті спеціалізовані, ІД – інтервальні диверсифіковані, ІС – інтервальні спеціалізовані, ЗД – закриті диверсифіковані, ЗН – закриті недиверсифіковані невенчурні, ЗС – закриті спеціалізовані, ЗК – закриті кваліфікаційні, ЗВ – закриті недиверсифіковані венчурні ІСІ.

Таблиця 4. ІСІ з публічною емісією

Тип та вид ІСІ	Кількість фондів			
	30.09.2016	31.12.2016	30.06.2017	30.09.2017
Відкриті (всього), у т. ч.:	20	19	19	19
диверсифіковані	15	14	14	14
спеціалізовані	5	5	5	5
Інтервальні (всього), у т. ч.:	23	23	23	23
диверсифіковані	20	20	20	20
спеціалізовані	3	3	3	3
Закриті (всього), у т. ч.:	50	50	51	52
диверсифіковані	3	3	3	3
недиверсифіковані	46	46	47	48
спеціалізовані	1	1	1	1
Всього	93	92	93	94

Кількість ІСІ, які ще не досягли нормативу мінімального розміру активів, серед усіх зареєстрованих фондів в управлінні КУА, залишалася незмінною 3-й квартал поспіль (62, 5.1% усіх ІСІ в управлінні).

У процесі ліквідації, за даними УАІБ, у 3-му кварталі залишалися або розпочали його 60 фондів (5.2% від усіх визнаних і діючих ІСІ, після 6.1% у 2-му кварталі). Серед них були: один відкритий, три інтервальних та два закритих диверсифікованих ПФ, три закритих недиверсифікованих ПФ та 5 таких же КІФ, 44 венчурних ПФ та два КІФ.

Отже, зважаючи на майже однакову кількість фондів, які готувалися до виходу на ринок у 3-му кварталі, та тих, що були у процесі закриття, протягом найближчих кварталів динаміка загальної кількості визнаних ІСІ залишатиметься поміркованою, без значних змін.

ІСІ з публічною емісією (пропозицією) у 3-му кварталі 2017 року вдруге поспіль побільшало ще на один: досяг нормативів створений у листопаді 2016 року закритий кваліфікаційний ПФ. Тож на кінець вересня кількість фондів у секторі становила вже 94 (табл. 4).

Кількість КУА, що управляють такими ІСІ, зросла на один до 39, а у секторі відкритих ІСІ – залишилася на рівні 11.

Диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією у 3-му кварталі було 36 (табл. 5).

Фондів акцій поменшало на один (інтервальний) – вони включали 3 відкритих та 2 інтервальних ІСІ.

Фондів облігацій було 3 – один відкритий та два інтервальних, фондів змішаних інвестицій – 26, у т. ч. 14 відкритих, 12 інтервальних ІСІ.

Таблиця 5. Динаміка диверсифікованих ІСІ з публічною емісією

Дата / Період	Всього	Фонди акцій	Фонди облігацій	Фонди змішаних інвестицій*	Фонди грошового ринку	Інші фонди
30.09.2016	33	4	5	14	0	10
31.12.2016	34	4	2	27	0	1
31.03.2017	36	8	5	16	0	7
30.06.2017	38	6	6	19	0	7
30.09.2017	36	5	3	26	0	2
Зміна за 3-й квартал 2017 року	-2	-1	-3	7	0	-5
	-5.3%	-16.7%	-50.0%	36.8%	-	-71.4%
Зміна з початку 2017 року	0	-3	-2	10	0	-5
	0.0%	-37.5%	-40.0%	62.5%	-	-71.4%
Зміна за рік	3	1	-2	12	0	-8
	9.1%	25.0%	-40.0%	85.7%	-	-80.0%

* Мають в акції, і облігації, і грошові кошти і у своїй порт фелях.

«Іншими фондами», згідно з класифікацією на основі структури активів¹, були один закритий та інтервальний ІСІ.

Фонди змішаних інвестицій залишалися найбільшою категорією за класами активів (рис. 4).

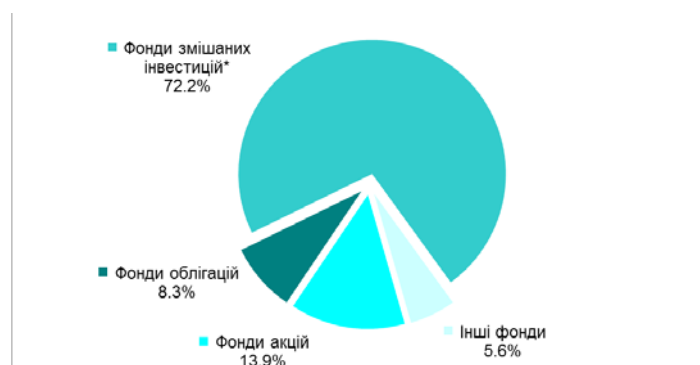

Рис. 4. Диверсифіковані ІСІ з публічною емісією за класами фондів станом на 30.09.2017

¹ Див. Ренкінг «ІСІ (диверсифіковані публічні) - за класами фондів» та Методику ренкінгування КУА та ІСІ за результатами їхньої діяльності на сайті УАІБ: <http://www.uaib.com.ua>.

3. Регіональний розподіл КУА та ІСІ

У Києві та столичному регіоні у 3-му кварталі 2017 року *кількість діючих КУА* зростала надалі, хоч і повільніше, ніж у 2-му – на одну компанію, до **218** (рис. 5). Водночас, дві КУА тут було закрито.

За незмінної сукупної кількості компаній в усіх інших регіонах України, частка ринку Києва за кількістю професійних учасників за цей квартал зросла із 72.6% до 72.7%.

Серед інших регіонів, на одну компанію стало менше в Одесі та Дніпрі, а у Львові – на дві більше.

Загалом, у ТОП-5 регіонах за чисельністю КУА, на кінець вересня 2017 року діяли: у Дніпропетровській та Харківській областях – по 19 компаній, у Львівській – 9, в Одеській – 8. Решта регіонів разом мали 27 КУА, або 9.0% ринку.

Кількість ІСІ в управлінні у Києві та області у 3-му кварталі 2017 року змінила динаміку на низхідну – фондів тут поменшало на 13 (-1.5%, після +1.6% у 2-му), у той час як загалом по Україні – на 20 (-1.6%). Врешті, вага Києва за цим показником продовжила ріст – із 72.8% до 72.9% (рис. 6).

Частка Львова зросла у 3-му кварталі найбільше – із 4.1% до майже 4.3%, хоча решта

регіонів-лідерів також збільшили свою вагу. Це відбулося на тлі скорочення кількості ІСІ в менших за чисельністю фондів областях, сукупна частка яких впала із 7.2% до 6.8%. Дніпро, де на один ІСІ в управлінні стало менше, додав у вазі з 7.6% до понад 7.8%. Аналогічною була ситуація і в Харкові, частка якого за кількістю ІСІ несуттєво збільшилася в межах 5.9%.

Таким чином, регіональна концентрація КУА та ІСІ на користь столичного регіону зростала другий квартал поспіль.

У розподілі активів ІСІ в управлінні за регіонами у 3-му кварталі концентрація зросла у деяких регіонах-лідерах. При цьому частка Києва і далі скорочувалася – із 81.0% до 80.4%.

Вага Запоріжжя в сукупних активах ІСІ в управлінні опустилася нижче 3%, тоді як Дніпра, Харкова та Львова – зросла до 7.7%, 4.5% та 2.4% відповідно.

Близько 2.1% активів ІСІ в управлінні були у фондах, зареєстрованих у решті областей України (рис. 6).

Рис. 5. Регіональний розподіл кількості КУА станом на 30.09.2017

Рис. 6. Регіональний розподіл ІСІ за кількістю та вартістю їхніх активів в управлінні станом на 30.09.2017

4. Вартість активів та чистих активів ІСІ

У 3-му кварталі 2017 року сукупні **загальні активи діючих ІСІ**, що досягли нормативу мінімального обсягу активів, **зросли на 6 139.1 млн. грн.** (+2.5%, після -2.0% у 2-му кварталі). На 30.09.2017 вони становили **248 166.6 млн. грн.**

Активи *венчурних* ІСІ повернулися до росту і забезпечили 91% приросту сукупних активів усіх фондів. За липень-вересень вони додали 5 566.0 млн. грн. (+2.4%, після -1.8%), попри деяке зменшення кількості венчурних фондів, що подали інформацію за квартал (-0.7%). На 30.09.2017 вони становили 239 942.6 млн. грн. (рис. 7).

Зростання зафіксовано в усіх секторах, а найстрімкішим воно було у *відкритих* (+11.3%, після +4.6%) та *інтервальних* ІСІ (+12.9%, після +1.4%).

Після різкого скорочення у 2-му кварталі активів *закритих ІСІ із публічною пропозицією*, у липні-вересні вони частково відновили втрати (+4.3%). Проте *закриті фонди з приватним*

розміщенням (крім венчурних) зростали швидше (+8.9%), тож разом усі *закриті ІСІ* у 3-му кварталі наростили активи на 7.4% (після +8.1 у 2-му) – до 8 072.2 млн. грн.

Сукупні активи *ІСІ (крім венчурних)* на кінець вересня 2017 року становили 8 224.0 млн. грн. (+7.5%, після -7.9% у квітні-червні).

З початку 2017 року загальні активи *усіх ІСІ* зросли на 17 978.6 млн. грн. (+7.8%), а на річному проміжку посилили скорочення до -5 442.0 млн. грн. (-2.2%) – із пікового рівня 3-го кварталу 2016 року.

Відкриті та інтервальні ІСІ залишалися двома секторами, що демонстрували зростання як із початку 2017 року, так і за рік: перші - на 23.7% та 23.1% відповідно, другі – на 17.4% та 19.7%.

Росту відкритих фондів сприяв чистий притік, що відновився у цей час, хоча більший позитивний вплив – для обох секторів – справило зростання на фондовому ринку (на 46% за рік за індексом УБ).

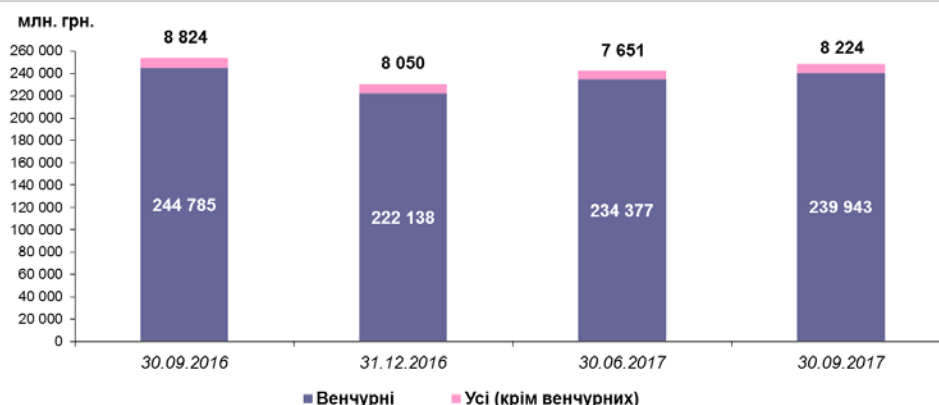

Рис. 7. Динаміка вартості активів ІСІ у 3-му кв. 2016-2017 рр.

Вартість чистих активів сформованих ІСІ (діючих фондів, що досягли нормативів) у 3-му кварталі 2017 року також зросла – на **4 550.2 млн. грн.** (+2.3%, після -2.7% у 2-му кварталі). Станом на 30.09.2017 вона становила **203 636.8 млн. грн.** (табл. 6).

Квартальний ріст показали, як і щодо загальних активів, усі сектори ІСІ, а 89% приросту забезпечили венчурні фонди.

ВЧА *венчурних ІСІ* зросла на 2.1% (після падіння на 2.5% у 2-му кварталі), інших *закритих ІСІ із приватною емісією* – піднялася на 8.2%, а із *публічною пропозицією* – на 4.1% (після -12.5%).

Чисті активи *відкритих та інтервальних ІСІ* зросли найстрімкіше – на 11.9% (після +4.8%) та на

13.5% (після +0.9%) відповідно, попри те, що в секторі *інтервальних ІСІ* у 3-му кварталі на один фонд поменшало. У секторі *відкритих фондів* вже вкотре зростання забезпечила, переважно, доходність портфельних інвестицій, тоді як рух капіталу приніс 33% приросту його ВЧА (після 31% у 2-му кварталі).

Зростання ВЧА з початку 2017 року зафіксовано, як і для загальних активів, в усіх секторах ІСІ, окрім *закритих ІСІ з публічною пропозицією*, а за рік – тільки у *відкритих та інтервальних фондах*. ВЧА *відкритих ІСІ* зросла за 9 місяців на 24.0%, за рік – на 23.1% (наприкінці 2016 року один фонд цього типу закритися). *Інтервальні ІСІ* наростили ВЧА на 17.0% з початку 2017 року та на 19.3% за рік.

Станом на 30.09.2017 ВЧА відкритих ІСІ дорівнювала 71.6 млн. грн., інтервальних – 76.1 млн. грн., закритих ІСІ із публічною пропозицією – 2 493.6 млн. грн.

ВЧА усіх ІСІ за 9 місяців 2017 року зросла на 15 305.3 млн. грн. (+8.1%), а за рік – скоротилися на 8 769.8 млн. грн. (-4.1%).

Таблиця 6. Динаміка ВЧА ІСІ у розрізі типів фондів у 3-му кв. 2016-2017 рр., млн. грн.

Фонди	30.09.2016	31.12.2016	30.06.2017	30.09.2017	Зміна за 3-й квартал 2017	Зміна з початку 2017 року	Зміна за рік
Відкриті	58.2	57.7	64.0	71.6	11.9%	24.0%	23.1%
Інтервальні	63.7	65.0	67.0	76.1	13.5%	17.0%	19.3%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	8 244.1	7 546.2	7 365.2	7 867.7	6.8%	4.3%	-4.6%
з публічною емісією	2 698.5	2 712.6	2 396.4	2 493.6	4.1%	-8.1%	-7.6%
з приватною емісією	5 545.6	4 833.6	4 968.8	5 374.1	8.2%	11.2%	-3.1%
Усі (крім венчурних)	8 366.0	7 668.9	7 496.2	8 015.4	6.9%	4.5%	-4.2%
Венчурні	204 040.7	180 662.6	191 590.4	195 621.4	2.1%	8.3%	-4.1%
Усі (з венчурними)	212 406.6	188 331.6	199 086.6	203 636.8	2.3%	8.1%	-4.1%

* Діючі ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (були визнані такими, що відбулися), перебувають в управлінні КУА та надали звітність за відповідний період (на звітну дату).

Зростання ВЧА відкритих та інтервальних фондів, що в кілька разів випереджало приріст закритих ІСІ, збільшило вагу перших та других в сукупних чистих активах ІСІ (крім венчурних). Так,

частка відкритих ІСІ зросла із 0.85% до 0.89%, інтервальних – із 0.89% до 0.95%.

Вага закритих фондів все ж залишалася вище 98% (рис. 8). Із них фонди з публічною емісією мали близько 31% (після 32% у 2-му кварталі).

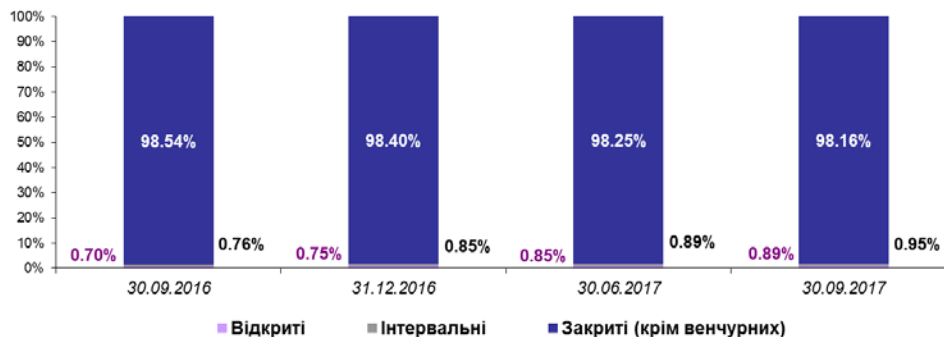

Рис. 8. Динаміка розподілу ВЧА невенчурних ІСІ за типами фондів у 3-му кв. 2016-2017 рр.

Венчурні ІСІ, в умовах повільнішого зростання ВЧА порівняно з рештою секторів, зменшили частку ринку за 3-й квартал із 96.2% до 96.1% – до рівня 1-го кварталу цього року.

Частки відкритих та інтервальних фондів символічно зросли до 0.04% сукупної ВЧА усіх ІСІ (рис. 9).

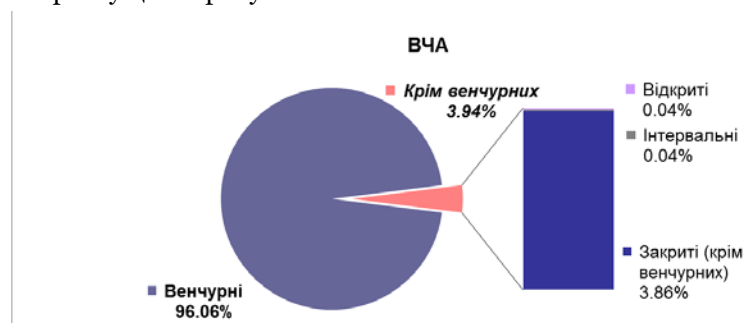

Рис. 9. Розподіл ВЧА ІСІ за типами фондів станом на 30.09.2017 р.

5. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ

У 3-му кварталі 2017 року чистий притік капіталу до відкритих ІСІ посилювався.

Серпень зафіксував відтік із сектору – після значного притоку у липні, що перевищив червневий показник більш ніж удвічі. У вересні інвестори повернулися до нарощення своїх вкладень у відкритих фондах (рис. 10, табл. 7).

Динаміка Індексу українських акцій (УБ) у цей час помітно корелювала із рухом капіталу у секторі: індикатор стрімко зростав у липні, «завмер» у серпні та відновив активне зростання наприкінці вересня. Тож інвестори мали змогу зафіксувати ефект від липневого приросту (за індексом УБ – на 7%). Вересневий притік відбувся на

тлі підйому індексу на 5% (в останні кілька днів місяця).

Додаткові вкладення, як і у попередньому кварталі, надходили переважно від місцевих роздрібних інвесторів, кількість яких у секторі за 3-й квартал зросла, на відміну від 2-го.

Відкритих ІСІ, що мали чистий притік упродовж липня-вересня було від 3-х у серпні до 7-8 у липні та вересні (після 2-4-х у квітні-червні) – із 18-ти діючих фондів. Сукупний квартальний результат 8-ми фондів, що мали чистий притік за квартал, становив +3.3 млн. грн. (після +1.3 млн. грн. для фондів із притоком у 2-му кварталі). При цьому 70% із них отримав один фонд.

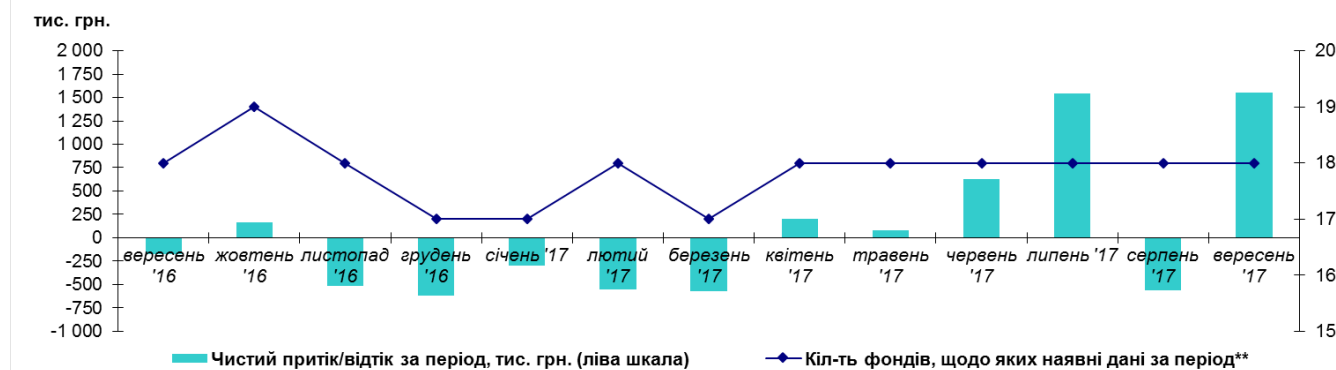

Рис. 10. Щомісячний чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у вересні 2016-2017 рр.*

* За щоденними даними

Загалом, за 3-й квартал 2017 року **сукупний чистий притік капіталу у відкритих ІСІ становив 2.5 млн. грн.** (після відтоку **0.9 млн. грн.** у 2-му кварталі, рис. 11). Таким чином, за квартал він зріс у 2.8 раза.

Попри це, вже вкотре рух капіталу не був ключовим фактором росту ВЧА відкритих фондів (забезпечив 33% її приросту, після 31% у 2-му кварталі).

Річний рух капіталу (за 12 місяців, що завершилися у вересні 2017) у відкритих ІСІ вперше з 2-го кварталу 2011 року був **позитивним**: чистий притік становив **1.01 млн. грн.** станом на 30.09.2017 (після **-0.5 млн. грн.** на кінець червня). Це відбулося в умовах зростання фондового ринку у цей час на 46% (за індексом УБ).

Таблиця 7. Щомісячний чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у вересні 2016-2017 рр.*

Період	Чистий притік/відтік за період, тис. грн.	Кіл-ть фондів, щодо яких наявні дані за період**
вересень '16	-177	18
жовтень '16	167	19
листопад '16	-515	18
грудень '16	-618	17
січень '17	-296	17
лютий '17	-551	18
березень '17	-577	17
квітень '17	198	18
травень '17	80	18
червень '17	626	18
липень '17	1 546	18
серпень '17	-564	18
вересень '17	1 555	18
За 12 місяців	1 051	18

* За щоденними даними; ** За 12 місяців – середня.

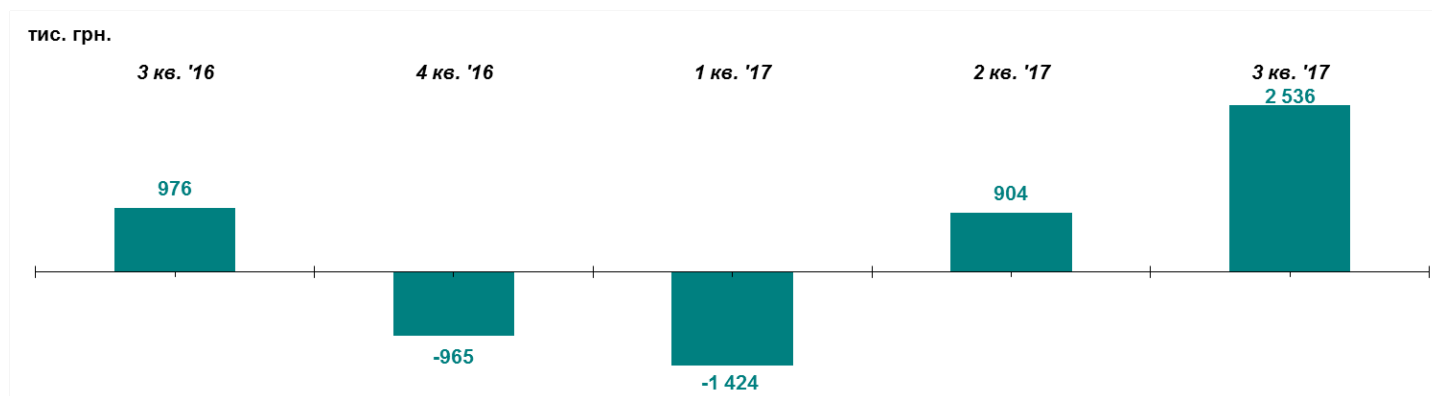

Рис. 11. Чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у 3-му кв. 2016-2017 рр.

Притік капіталу в **індустрію інвестиційних фондів Європейського Союзу** у липні-вересні 2017 року зберігав високий темп: чистий притік до усіх фондів загалом за три місяці дещо збільшився до **247 млрд. євро**², після 243 млрд. євро за квітень-червень та суттєво зріс порівняно зі 171 млрд. євро за 3-й квартал 2016 року.

У липні чисті надходження були найбільшими, причому основним двигуном були **UCITS**³-фонди акцій, що мали небачені з грудня 2015 року чисті продажі (19 млрд. євро).

Нарощення додаткових інвестицій були, переважно, зосереджені саме у фондах **UCITS**, що **залучили у цей період 192 млрд. євро** (після 174 млрд. євро у квітні-червні та порівняно із 130 млрд. євро у липні-вересні 2016 року).

Протягом 3-го кварталу 2017 року посилений попит на фонди, зокрема UCITS, повернув чисті активи індустрії фондів у ЄС знову вище позначки 15 трлн. євро, до 15 332 млрд. євро у вересні – на 8.2% вище, ніж на початку року. ВЧА UCITS зросла за 9 місяців до 9 475 млрд. євро.

Найпопулярнішими у липні-вересні 2017 року серед UCITS, як і раніше протягом року, були **фонди облігацій** (74 млрд. євро, після 92 млрд. євро у квітні-червні та 64 млрд. євро рік тому).

Фонди змішаних активів також отримали зменшений чистий притік, однак залишалися серед лідерів додаткових залучень (40 млрд. євро, після 51 млрд. євро у квітні-червні, 11 млрд. євро рік тому).

² За наявними даними щодо 28-ми країн, асоціації яких є членами EFAMA (24 країни-члени ЄС, а також Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія і Туреччина) та Польща – колишній член EFAMA – див. [EFAMA Investment Fund Industry Fact Sheet June 2017](http://www.efama.org) на сайті: <http://www.efama.org>.

³ UCITS (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities) – підприємства з колективного (спільного) інвестування в оборотні цінні папери (такі, що перебувають в обігу на регульованих ринках); є відкритими фондами із публічним розміщенням (пропозицією) і жорсткими вимогами до складу, якості, ліквідності та структури активів. Регулюються відповідною Директивою (Directive 2009/65/EC від 13 липня 2009, зі змінами згідно з Directive 2014/91/EU від 23 липня 2014) та іншими актами законодавства ЄС.

Такий же результат мали **фонди акцій**, які у цей час продовжували нарощувати чисті продажі (40 млрд. євро за 3-й квартал, після 35 млрд. євро у 2-му кварталі та у порівнянні з 1 млрд. євро рік тому).

Фонди грошового ринку знову зазнали відтоку в останній місяць кварталу, однак він був значно меншим, ніж у червні, та скомпенсувався чистим притоком у липні-серпні (всього 34 млрд. євро за 3-й квартал 2017-го, після відтоку 14 млрд. євро у квітні-червні та притоку 44 млрд. євро рік тому).

Чистий притік до фондів AIF⁴ у липні-вересні 2017 року послабився – до **54 млрд. євро** (після 70 млрд. євро у квітні-червні), хоча зріс у порівнянні з 41 млрд. євро рік тому. Найбільшим був притік до сектору в серпні (25 млрд. євро).

Найпопулярнішими серед фондів AIF у липні-вересні 2017 року залишалися **інші фонди**, які отримали чистих 32 млрд. євро (після 39 млрд. євро у квітні-червні та 17 млрд. євро рік тому).

Фонди акцій серед AIF посилили позитивну динаміку у 3-му кварталі – залучили додатково 10 млрд. євро (після 7 млрд. євро у 2-му та порівняно з 5 млрд. євро рік тому).

Фонди змішаних активів серед AIF отримали менше – 7 млрд. євро чистого притоку (після +13 млрд. євро у 2-му кварталі та 9 млрд. євро рік тому). Також, понад 7 млрд. євро залучили **фонди нерухомості** (після 6 млрд. євро у 2-му кварталі та 3 млрд. євро у липні-вересні 2016 року).

Аутсайдерами серед AIF були у 3-му кварталі 2017 року **фонди облігацій**, що мали чистий відтік понад 1 млрд. євро (після притоку 10 млрд. євро у квітні-червні та 9 млрд. євро рік тому).

⁴ AIF (Alternative Investment Funds) – фонди альтернативних інвестицій; фактично включають усі інші регульовані фонди, що не є UCITS. Компанії, що здійснюють управління такими фондами, регулюються Директивою AIFMD (Directive 2011/61/EU of 8 June 2011).

6. Інвестори ІСІ

У 3-му кварталі 2017 року **юридичні особи-резиденти** збільшили свої сукупні кошти в ІСІ, частково компенсувавши скорочення у 2-му. Проте, внаслідок більш активного нарощення вкладень іншими категоріями учасників ІСІ, вага перших в сукупних чистих активах усіх фондів продовжувала падати.

Так, зберігаючи лідерство за обсягом активів, що належать вітчизняним підприємствам, вони зменшили свою частку у ВЧА із 67.7% до 66.6% на кінець вересня 2017. З початку 2017 року вага підприємств-резидентів у ВЧА ІСІ опустилася на 1.8 проц. п. (із 68.4%), а за рік – на 4.7 проц. п. (із 72.4%).

За секторами ІСІ, відносно найбільше у 3-му кварталі вкладення цих інвесторів зросли у **закритих ІСІ**, зокрема із приватною емісією (крім венчурних). Тут вага цих інвесторів зросла із 22.9% до 32.4%. А скорочення частки цієї категорії учасників у ВЧА ІСІ у 3-му кварталі відбулося на тлі її зменшення у **венчурних фондах** – із 69.3% до 67.9%.

У **відкритих** ІСІ сума вкладень вітчизняних корпоративних інвесторів у 3-му кварталі 2017 року зросла дещо більше порівняно з активами сектору, тож їхня вага тут піднялася із 10.4% до 10.8% (рис. 12)⁵.

Українські роздрібні інвестори (фізичні особи-резиденти) у 3-му кварталі 2017 року збільшили свої сукупні вкладення в усіх секторах ІСІ, крім **закритих (невенчурних)** фондів.

У **відкритих** фондах ця категорія інвесторів у 3-му кварталі знову найбільше серед усіх наростила свої сукупні вкладення, причому як в абсолютному, так і у відносному вимірі, тому її вага у секторі зросла із 72.6% до 75.2%.

У **венчурних** ІСІ кошти цих інвесторів також активно зростали у 3-му кварталі, що збільшило їхню частку у ВЧА сектору 8.9% до 9.3%.

А найбільшу частку серед усіх категорій інвесторів та за типами ІСІ зберігали місцеві роздрібні вкладники в **інтервальних фондах** – понад 82% (після 80% у 2-му кварталі).

В усіх ІСІ сукупна вага цих інвесторів і далі підвищувалася у 3-му кварталі 2017 – із майже 10.7% до понад 10.9%.

Іноземні інвестори у цей період найбільш активно нарощували свої вкладення в ІСІ, хоча кошти громадян-нерезидентів у них загалом зменшилися

(крім відкритих ІСІ), а іноземних підприємств – дещо скоротилися у відкритих та інтервальних фондах.

Загалом, приріст сукупних коштів закордонних інвесторів забезпечили **юридичні особи-нерезиденти**, а 97% всього приросту припало на венчурні ІСІ, де їхня вага зросла за квартал із 21.7% до 22.7%. В цілому частка цих інвесторів у ВЧА усіх ІСІ у 3-му кварталі 2017 року також продовжувала зростати – із 21.4% до 22.4%.

Іноземні громадяни у липні-вересні 2017 року зменшили свою присутність і вагу майже в усіх секторах ІСІ, а найбільшою остання залишалася у **закритих ІСІ із публічною пропозицією** – понад 1.9% (після майже 2.0% у 2-му кварталі).

Усі інвестори-нерезиденти на кінець вересня 2017 року володіли 22.5% у ВЧА усіх ІСІ в цілому (у червні – 21.6%).

Кількість інвесторів ІСІ у 3-му кварталі 2017 року загалом зменшилася, що було пов'язано із динамікою **інтервальних** ІСІ, серед яких вийшов з ринку один реорганізований раніше взаємний фонд із великою кількістю дрібних учасників. Цей сектор ІСІ втратив за квартал 12.9% інвесторів. Загалом, інвесторів ІСІ за липень-вересень стало менше на 35 765 (-13.5%), а за рік їхня кількість скоротилася на 33 267 (-12.7%).

Також на загальну динаміку кількості інвесторів помітно вплинули закриті ІСІ з приватною емісією (крім венчурних). При цьому кількість учасників відкритих фондів, закритих фондів із публічною пропозицією та венчурних – зросла у цей період.

У **відкритих** фондах учасників побільшало на 27 (+1.6%, після -0.2% у 2-му кварталі). За рік інвесторів у секторі стало менше на 4 (-0.2%), два із них – громадяни України.

У **закритих ІСІ з публічною пропозицією** у 3-му кварталі стало на 584 учасника більше (+15.3%, після -5.9% у 2-му) – цьому сприяв вихід на ринок нового фонду.

У **венчурних** ІСІ кількість інвесторів зросла за квартал на 37 (+0.9%, після -13.7% у 2-му).

Загалом, станом на 30.09.2017 року ІСІ мали 228 283 інвестори (табл. 8), 98.2% із яких були роздрібними вкладниками - резидентами України, 95.5% – учасниками інтервальних фондів, 0.7% – відкритих, 1.9% – закритих ІСІ із публічною емісією та 1.8% – венчурних.

⁵ Без урахування цінних паперів ІСІ на пред'явника.

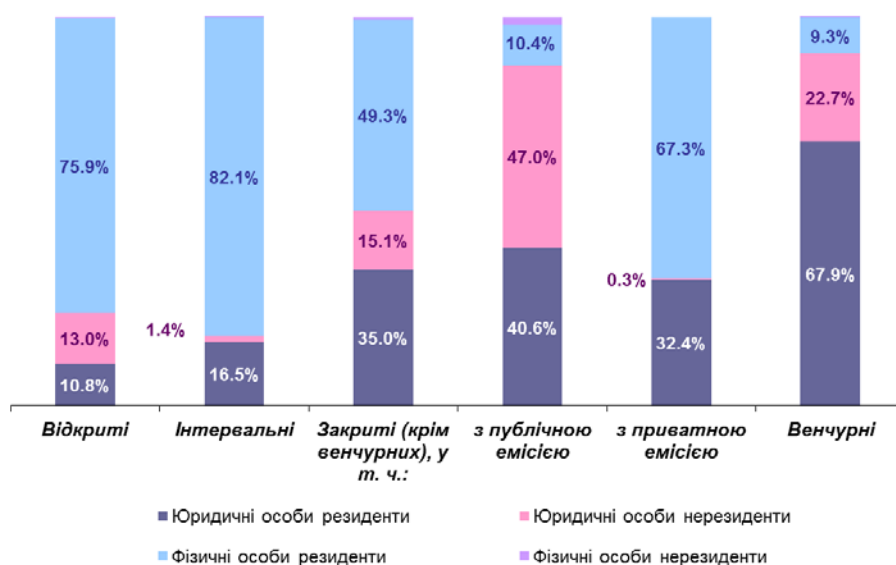

Рис. 12. Розподіл ВЧА ІСІ за категоріями інвесторів станом на 30.09.2017 р., частка у ВЧА

Таблиця 8. Інвестори ІСІ за категоріями, кількість та частка у загальній кількості, станом на 30.09.2017 р.

Фонди	Юридичні особи		Фізичні особи		РАЗОМ
	резиденти	нерезиденти	резиденти	нерезиденти	
Відкриті	16	0.94%	6	0.35%	1 687
Інтервальні	20	0.01%	2	0.00%	217 863
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	461	9.97%	22	0.48%	4 136
з публічною емісією	287	6.51%	18	0.41%	4 094
з приватною емісією	174	79.09%	4	1.82%	42
Усі (крім венчурних)	497	0.22%	30	0.01%	223 686
Венчурні	3 166	78.29%	392	9.69%	479
Усі (з венчурними)	3 663	1.60%	422	0.18%	224 165

Динаміка участі **фізичних осіб-резидентів** в ІСІ у 3-му кварталі 2017 року в цілому була низхідною (35 878, -13.8%, після +0.2% у 2-му) – головним чином, внаслідок закриття старого реорганізованого *інтервального* фонду (загалом - 32 166, -12.9%, у цьому секторі). Частка цих інвесторів в *інтервальних* ІСІ, проте, і далі зростала і була близькою до 100% (учасників усіх інших категорій було всього 40).

У *відкритих* ІСІ місцеві роздрібні вкладники становили 98.7% у кінці вересня (після 98.5% у червні). Протягом 3-го кварталу, на відміну від 2-го, кількість фізичних осіб-резидентів у секторі зросла – на 29 (+1.7%), за незмінної кількості самих фондів.

У секторі *закритих ІСІ з публічною емісією* громадян України стало більше у 3-му кварталі на 492 (13.7%), на тлі появи нового фонду у секторі. Ці інвестори становили 92.9% загальної кількості учасників цих фондів та 89.4% в усіх закритих ІСІ (крім венчурних).

У *венчурних* ІСІ місцеві роздрібні інвестори у вересні 2017 року становили 11.8% (після 11.4% у червні) – цьому сприяло збільшення їхньої кількості у секторі на 21, або +4.6% за 3-й квартал (після -2.8% у 2-му).

Юридичних осіб-резидентів серед інвесторів ІСІ загалом стало більше на 135, або на 3.8%, у 3-му кварталі (після -15.7% у 2-му). Найбільше вони заходили у *закриті ІСІ з публічною пропозицією* – +90 (+45.7%, після +4.8% у 2-му кварталі). У *закритих фондах із приватною емісією* їхня кількість також зросла за 3-й квартал, зокрема на 31 – у *венчурних* (+1%, після -16.0% у 2-му).

Підприємства-нерезиденти зменшили свою присутність в усіх секторах ІСІ, крім *закритих ІСІ з публічною емісією* (+2, +12.5%).

Всього за 3-й квартал 2017 року кількість цих інвесторів зменшилася в усіх ІСІ на 18 (-4.1%), причому основне скорочення відбулося у *венчурних* фондах (-14, -3.4%).

7. Структура активів ІСІ

У 3-му кварталі 2017 року в структурі інвестицій ІСІ з використанням **фондових інструментів** відбулися такі ключові зміни:

подальше зниження ваги **цінних паперів** у відкритих та закритих ІСІ з приватною емісією (зокрема і венчурних), а у закритих ІСІ з публічною пропозицією – підвищення (табл. 9); при цьому:

зростання **сукупних вкладень ІСІ в цінних паперах** у відкритих, інтервальних та закритих публічних фондах, але зменшення – в усіх секторах закритих ІСІ з приватним розміщенням – на протиположності 2-му кварталі; причому:

зростання активів у **державних облігаціях** у секторах ІСІ з публічною пропозицією (відкритих, інтервальних, закритих фондах), при зменшенні

їхньої частки у ВЧА відкритих ІСІ (через відносно слабший приріст таких інвестицій порівняно з акціями); зменшення сукупної вартості вкладень в ОВДП та їхньої ваги в активах закритих ІСІ з приватним розміщенням (зокрема і венчурних);

збільшення вартості пакетів **акцій** в усіх секторах ІСІ, крім венчурних – при зменшенні їхньої частки в активах усіх секторів, окрім відкритих;

зростання сукупних вкладень у **корпоративні облігації** практично тільки в закритих фондах (усіх секторах); збільшення їхньої ваги лише у закритих ІСІ з публічною пропозицією та у венчурних ІСІ;

скорочення сукупної вартості вкладень у **векселях** та їхньої частки ваги в активах у закритих ІСІ з приватним розміщенням (зокрема і венчурних).

Таблиця 9. Зміни у структурі агрегованих портфелів ІСІ за типами фондів у 3-му кв. 2017 року

Вид активу / Тип ІСІ / Зміна за квартал	Відкриті		Інтервальні		Закриті - з публ. проп.		Закриті - з прив. проп.		Венчурні	
	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%
Інші активи (у т. ч. ДЗ)	-0.10	-1.6%	-6.21	-53.7%	-2.15	-3.0%	2.07	3.9%	1.67	2.2%
Нерухомість	-	-	-	-	0.34	1883.2%	-0.01	-7.1%	-0.25	-8.1%
Грошові кошти та банківські депозити	0.23	0.9%	9.24	73.1%	1.62	28.3%	1.16	6.9%	-0.13	-9.9%
Банківські метали	-0.01	-0.8%	-	-	-0.01	-7.0%	-	-	0.00	10.4%
Облігації державні	-0.24	-1.0%	0.18	0.5%	0.22	2.1%	-1.66	-86.8%	-0.03	-41.8%
Акції	0.20	0.5%	-3.85	-9.5%	-0.04	-0.3%	-1.18	-5.2%	-1.00	-9.9%
Облігації підприємств	-0.09	-12.4%	-0.14	-12.8%	0.02	3.9%	-0.28	-5.3%	0.12	3.8%
Векселі	-	-	-	-	-	-	-0.11	-23.9%	-0.39	-7.2%
Заставні	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00	-21.0%
Інші ЦП	-	-	0.00	-0.17	-	-	-	-	0.00	0.5%
Цінні папери	-0.12	-0.2%	-3.82	-5.0%	0.21	0.9%	-3.23	-10.6%	-1.30	-6.8%

Цінні папери, попри зменшення їхньої сукупної вартості та ваги в активах ІСІ у 3-му кварталі 2017 року, зберігали найбільшу частку в активах **відкритих та інтервальних ІСІ**: станом на 30.09.2017 вона становила, відповідно, 66.9% та 72.0% (після 67.0% та 75.8% у 2-му кварталі). У **закритих ІСІ з публічною пропозицією** фондові інструменти становили 22.8% (після 22.6%), з **приватною (крім венчурних)** – 27.2% (після 30.4%), у **венчурних** – 17.7% (після 19.0%, рис. 13, 14).

Грошових коштів у банках в активах ІСІ у 3-му кварталі – як в абсолютному, так і відносному вимірах (як частки від сукупних активів) стало більше в усіх секторах ІСІ, окрім **венчурних** фондів, де їх вага опустилася із 1.3% до 1.1%. У відкритих ІСІ вона піднялася із 25.6% до 25.8%.

Найбільша складова активів венчурних ІСІ – **«інші» активи**⁶ – у 3-му кварталі 2017 року продовжувала зростати – із 76.6% до 78.3% (рис. 14). Цьому сприяло на порядок більше нарощення цих активів сектору порівняно, зокрема, з корпоративними облігаціями – на 8.7 млрд. грн. (після +1.5 млрд. грн. у 2-му кварталі).

Сукупні інвестиції венчурних фондів у **нерухомість** у цей час продовжували скорочуватися (-0.4 млрд. грн., після -0.2 млрд. грн. у 2-му кварталі). Її вага в активах сектору при цьому зменшилася з 3.1% до 2.9%.

⁶ До «інших» активів належать корпоративні права, виражені в інших, ніж цінні папери, формах, а також дебіторська заборгованість, у тому числі позики компаніям, у яких ІСІ володіють часткою в капіталі (для венчурних фондів).

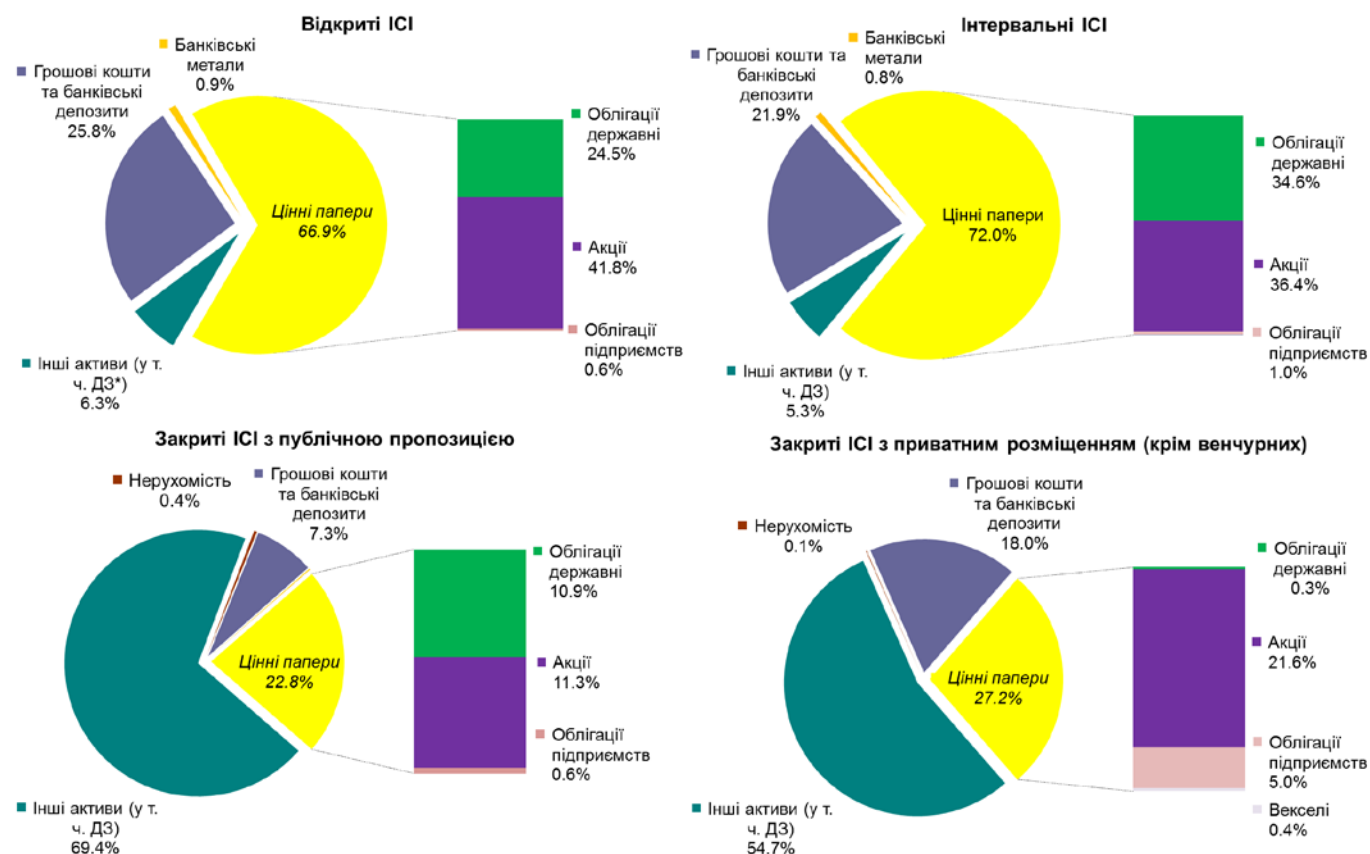

Рис. 13. Структура активів ІСІ, крім венчурних, за типами фондів станом на 30.09.2017 р.

Серед цінних паперів, і надалі збільшувалася сукупна вартість вкладень венчурних ІСІ в *інших цінних паперах (деривативах)*, також зросла вона у 3-му кварталі у *корпоративних облігаціях*, а от *акції, векселі та державні облігації скоротилися*.

Частка *корпоративних облігацій* у секторі зросла за квартал із 3.2% до 3.3%, *деривативів* – із 0.2% до майже 0.3%.

Вартість сукупних вкладень венчурних фондів в інші фондові інструменти – та їхня вага в активах сектору – зменшилися: *акцій* – опустилася із 10.1% до 9.1%, *векселів* – із 5.4% до 5.0%. *ОВДП* мали незначну частку в межах 0.04%.

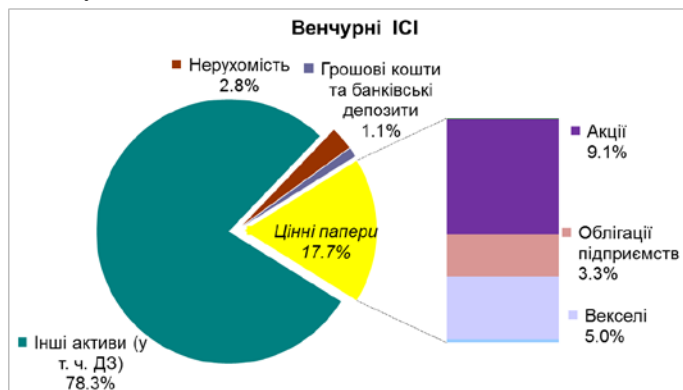

Рис. 14. Структура активів венчурних ІСІ станом на 30.09.2017 р.

Портфель цінних паперів усіх ІСІ у 3-му кварталі 2017 року тримався низхідної динаміки – зменшився на 1 960.5 млн. грн., або на 4.2% (після - 4 885.2 млн. грн. у 2-му кварталі). Станом на 30.09.2017 його сукупна вартість дорівнювала 44 962.8 млн. грн.

Зменшення сукупних вкладень ІСІ в цінних паперах в цілому було пов'язано зі скороченням сукупних інвестицій в *акції*, а також *векселі* (за рахунок венчурних фондів). *Акції* втратили у вазі у зведеному фондовому портфелі ІСІ – із 54.0% до 52.5%, *вексел* – із 27.0% до 26.8%.

Зросли лише сукупні вкладення у *корпоративні облігації та деривативи* (табл. 10). Частка перших збільшилася із 16.6% до 18.4%. *Деривативи*, які використовують практично лише венчурні ІСІ, додали у вазі за 3-й квартал із 1.2% до 1.3%.

Вартість сукупних вкладень ІСІ в *ОВДП* зменшилася у 3-му кварталі знову відносно найбільше, тож їхня вага у зведеному портфелі цінних паперів усіх фондів упала із 1.2% до менше 1%.

Портфель ІСІ, крім венчурних, у липні-вересні 2017 року, на відміну від попередніх трьох місяців, дещо зріс – до **2 191.5 млн. грн.**

Динаміка сукупної вартості вкладень цих ІСІ у різні інструменти була практично протилежною: зросли вони в *корпоративних* паперах – *акціях* та *облігаціях* – на 3-4%, зменшилися – в *ОВДП* та *векселях* – на 15-17%.

Акції, на тлі підйому фондового ринку на 13%, наростили вагу у фондовому портфелі ІСІ (крім венчурних) із 67.9% до 70.3%. *Корпоративні облігації* додали із 12.9% до 13.3%.

ОВДП – за рахунок закритих фондів із приватним розміщенням – втратили у вазі – із 18.2% до 15.5%, залишаючись другим найпопулярнішим інструментом невенчурних ІСІ (табл. 11).

Диверсифіковані ІСІ у 3-му кварталі 2017 року скоротили свій портфель цінних паперів ще на 30%, до **82.7 млн. грн.** (табл. 12).

Зведений пакет *акцій* скоротився майже наполовину (-46%) за квартал, а його частка у портфелі цінних паперів цих фондів – із 83.0% до 63.4%.

ОВДП збільшили свою присутність в активах сектору, відновивши втрати у сукупній вартості вкладень у них за попередній квартал, при цьому їхня вага тут зросла із 16.0% до 25.1%.

Різко зросли – за рахунок фондів закритого типу – вкладення диверсифікованих ІСІ в *корпоративні облігації* (+733%), вага яких у зведеному фондовому портфелі цього сектору ІСІ зросла із 1.0% до 11.5%.

Таблиця 10. Портфель цінних паперів та похідних в ІСІ за типами інструментів, станом на 30.09.2017 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал 2017, грн.	Зміна, %
Акції	23 591 249 722	52.47%	-1 734 559 135	-6.8%
Векселі	12 040 696 937	26.78%	-614 363 652	-4.9%
Облігації підприємств	8 285 068 391	18.43%	497 358 341	6.4%
Облігації державні внутрішні	437 139 876	0.97%	-124 909 412	-22.2%
Заставні	8 220 737	0.02%	-1 920 852	-18.9%
Деривативи	600 406 601	1.34%	17 857 457	3.1%
РАЗОМ	44 962 782 265	100.00%	-1 960 537 253	-4.2%

Таблиця 11. Портфель цінних паперів та похідних в ІСІ, крім венчурних, станом на 30.09.2017 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал 2017, грн.	Зміна, %
Акції	1 541 199 219	70.33%	54 734 336	3.7%
Облігації державні внутрішні	339 581 161	15.50%	-59 188 441	-14.8%
Облігації підприємств	291 025 527	13.28%	9 600 058	3.4%
Векселі	19 718 794	0.90%	-4 075 711	-17.1%
РАЗОМ	2 191 524 701	100.00%	1 070 243	0.0%

Таблиця 12. Портфель цінних паперів та похідних в диверсифікованих ІСІ, станом на 30.09.2017 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал 2017, грн.	Зміна, %
Акції	52 420 540	63.36%	-45 085 657	-46.2%
ОВДП	20 765 361	25.10%	1 973 374	10.5%
Облігації підприємств	9 546 166	11.54%	8 400 167	733.0%
Інші	2	0.00%	0	0.0%
РАЗОМ	82 732 070	100.00%	-34 712 115	-29.6%

8. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування

Підйом на фондовому ринку у 3-му кварталі 2017 року, а особливо – стрімке зростання у липні та наприкінці вересня – сприяло росту доходності усіх секторів ІСІ (крім венчурних) у цей час. Лідерами за квартальною доходністю **серед ІСІ за типами**

фондів – як і всіх розглянутих **напрямків інвестування** – стали **закриті ІСІ (з публічною пропозицією)**. Серед диверсифікованих ІСІ з публічною пропозицією за класами активів першими були знову *фонди акцій* (рис. 15).

Українські акції, за індексом УБ зросли за 3-й квартал на 13.1%, після 0.5% у 2-му, а за індексом ПФТС – на 5.0% (після +2.8%).

Ставки за банківськими депозитами у гривні на початку кварталу дещо зросли, а у іноземних валютах – продовжували падати, що відбулося на тлі деякої девальвації гривні у цей період. Тож, *депозити у євро* випередили інші види вкладів за доходністю (+5.9%, після +3.6% у 2-му кварталі). Річні строкові *вклади у гривні* принесли в середньому 4.0% у липні-вересні (після +3.7% у квітні-червні). *Доларові вклади* показали +3% (після -1.8% у 2-му кварталі).

Доходність депозитів у *золоті*, разом із активним зростанням його ціни у серпні-вересні, забезпечили за 3-й квартал 2017 року +5.5% (після -3.1% у 2-му)⁷.

Житлова нерухомість у Києві у липні-вересні незначно подорожчала (у гривневому виразі – на 0.6%, після -5.1% за 2-й квартал).

Серед ІСІ за типами фондів, закриті ІСІ з публічною пропозицією у 3-му кварталі 2017 року лідирували із середньою доходністю **9.3%** (після -2.3% у 2-му, коли сектор був аутсайдером).

Діапазон показників різних фондів у секторі значно розширився та змістився угору – від -7.3% до 236.8% (без урахування крайніх значень, середня доходність тут становила 3.7%).

Приріст інвестицій у 3-му кварталі показали 25 із 40-ка цих ІСІ (63%, після 45% у 2-му).

Закриті фонди з приватним розміщенням (крім венчурних) забезпечили зростання вартості інвестицій у середньому на **6.0%** за 3-й квартал 2017 року (після +6.8% за 2-й).

Діапазон квартальних результатів цих фондів дещо звужився та опустився – від -80.1% до +75.3%.

Майже половина цих фондів – 14 із 30-ти - показали *приріст вартості своїх паперів* за 3-й квартал, (47%, після 21% у 2-му).

Відкриті ІСІ в 3-му кварталі знову мали результати вище середніх в індустрії та підвищили їх порівняно з 2-м кварталом: у середньому **+5.6%**, після +2.7% відповідно.

Майже всі з 18-ти фондів у секторі засвідчили зростання вартості своїх сертифікатів

(за винятком одного): показники окремих фондів цього типу варіювалися від -0.01% до 13.1%.

Всього 15 відкритих ІСІ щонайменше компенсували втрати від інфляції у 3-му кварталі, 14 були доходнішими за індекс ПФТС, 10 – за доларові депозити, 9 – за гривневі, 8 – за вклади у євро та золоті, а один показав результат на рівні індексу УБ.

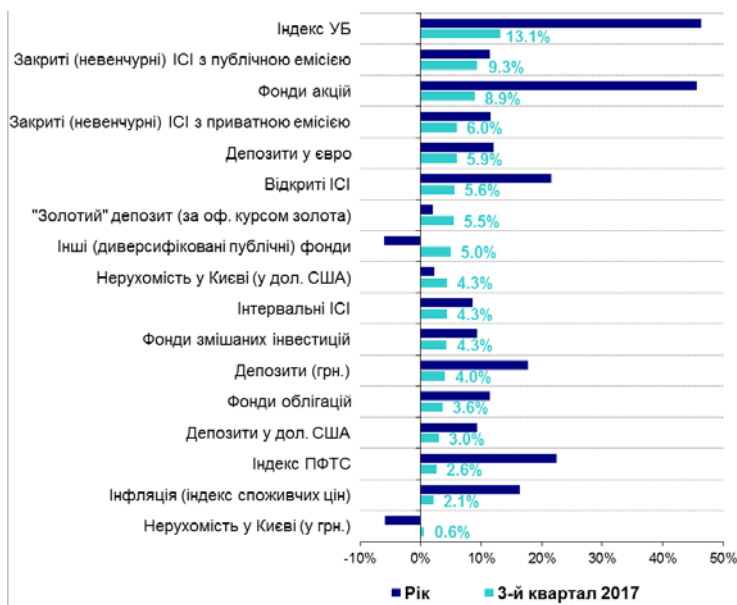

Рис. 15. Доходність ІСІ, депозитів, індексів акцій та рівень інфляції у 3-му кв. 2017 р.⁸

Інтервальні фонди у 3-му кварталі 2017 року показали помірковані **+4.3%**, однак порівняно з 2-м кварталом значно підвищили свою доходність (із -0.6%).

Діапазон показників окремих фондів дещо розширився та піднявся – від -9.4% до +16.9%.

Зростання показали 14 фондів із 18-ти (78%, після 37% у 2-му кварталі).

Серед диверсифікованих ІСІ з публічною пропозицією за класами активів стабільно у 2017 році лідирували за доходністю фонди акцій (+8.9%, після +3.5%). Серед них три фонди були відкритого типу, решта два – інтервальні.

Усі ці фонди мали квартальну доходність, що покрила інфляцію, перевищила зростання індексу

⁷ Для адекватного порівняння доходності необхідно враховувати ліквідність ІСІ, зокрема, відкритого типу, що дозволяють виходити з інвестицій у будь-який робочий день без втрати доходності, на відміну від строкових банківських вкладів, які, переважно, передбачають перерахунок відсоткового доходу при достроковому поверненні коштів за ставкою вкладів на поточних рахунках (близькою до нуля). Водночас, розрахована доходність ІСІ не враховує можливі комісії та інші витрати при вході/виході до/із фондів, а також оподаткування інвестиційного прибутку при виході з фонду та оподаткування відсотків за депозитами.

⁸ Доходність ІСІ розрахована за даними звітності за 3-й квартал 2016 року щодо 18-ти відкритих, 18-ти інтервальних, 70-ти закритих ІСІ (у т. ч. 40-а із публічною пропозицією та 30-ти з приватним розміщенням) та за даними звітності за попередні періоди – див. [Рейтинги: ІСІ за типами фондів та ІСІ \(диверсифіковані публічні\) - за класами фондів](#). Інфляція розрахована за даними Державної служби статистики України (Індекси споживчих цін на товари та послуги у 2017 році (до попереднього місяця)). Доходність нерухомості у дол. США розрахована як середня за даними щодо вартості житлової нерухомості у Києві порталів: <http://www.domik.net>, <http://100realty.ua>, <http://realt.ua>; у гривні – за даними порталу: <http://100realty.ua>.

ПФТС та дохід за усіма видами депозитів, а лідер був на рівні із індексом УБ.

«Інші» **диверсифіковані фонди із публічною емісією** у 3-му кварталі були другими серед класів фондів за доходністю, що зросла до **+5.0%** (із -0.3% у 2-му). У цій категорії у вересні 2017 року було всього два фонди – закритий та інтервальний.

Фонди змішаних інвестицій також суттєво підвищили свій середній квартальний результат – до **4.3%** (із +1.6% у 2-му кварталі). При цьому кількість ІСІ, віднесених до цього класу, зросла із 19 до 26, а фондів із позитивними показниками побільшало із 69% до 73%.

Фонди облігацій (один відкритий та два інтервальних) цього разу мали найнижчу серед класів ІСІ доходність, а проте вона зросла утричі порівняно з

2-м кварталом – до **+3.6%**. Усі три цих фонди забезпечили приріст інвестицій вкладників.

Усі сектори ІСІ у 3-му кварталі мали доходність, за якою вони випередили депозити у доларах США, індекс ПФТС та принесли додатковий прибуток понад рівень інфляції.

Доходність з початку 2017 року в усіх секторах ІСІ була додатною та на кінець вересня суттєво зросла. Лідерами за цим показником залишалися **фонди акцій (+30.3%)** та **відкриті ІСІ (+19.5%)**, а найменший приріст за 9 місяців мали фонди облігацій (+6.7%) та інтервальні ІСІ (+9.2%).

За **річною доходністю**, за результатами 3-го кварталу, за значним відривом тримали лідерство також **фонди акцій (+45.7%**, після +53.1% у 2-му кварталі), які наздоганяли індекс УБ (+46.3%), а також **відкриті ІСІ (+21.6%**, після +22.7%).

9. Результати ринку управління активами НПФ

Активи недержавних пенсійних фондів⁹ в управлінні у 3-му кварталі 2017 року продовжували зростати – прискореними темпами. Водночас, тривало і зменшення кількості КУА, які управляють активами НПФ.

Всього 36 КУА мали пенсійні фонди в управлінні (-1 за 3-й квартал): 46 відкритих та по 6 корпоративних і професійних НПФ – як і на початку кварталу (табл. 13). Тож загалом **пенсійних фондів в управлінні** станом на 30.09.2017 залишалося **58** (крім корпоративного фонду НБУ) – на **7.9% менше**, ніж рік тому. Відповідно, частка НПФ відкритого виду за кількістю фондів трималася на рівні 79.3% (рис. 16).

Вартість активів НПФ в управлінні КУА у 3-му кварталі 2017 року зросла на 5.3% (після +1.4% у 2-му), а за рік – на 13.8%, до **1 170.8 млн. грн.** (табл. 14).

Активи **відкритих** НПФ в управлінні додали найбільше за квартал – 6.4% (після +0.9%), тому на кінець вересня частка ринку цих фондів зросла із 72.0% до 72.8%. Станом на 30.09.2017 ці пенсійні активи досягли **851.9 млн. грн.** Річний приріст у 3-му кварталі прискорився із +12.3% до +13.6%.

Активи **корпоративних** НПФ в управлінні поступилися темпами зростання відкритим – у 3-му

кварталі вони додали 4.1% (після +4.2%) та сягнули **200.1 млн. грн.** За рік приріст цих фондів залишався найбільшим серед видів НПФ, хоча продовжував уповільнюватися – із +21.1% у 2-му кварталі до +19.8% у 3-му.

Активи **професійних** НПФ в управлінні змінили слабкий ріст у 2-му кварталі на незначне скорочення у 3-му – на 0.3% (після +0.2%). За рік вони збільшилися на 6.2% (після +7.4% у 2-му кварталі). Станом на 30.09.2017 обсяг активів цих фондів становив **118.8 млн. грн.**

Найбільшими за середнім обсягом активів в управлінні у вересні 2017 року залишалися **корпоративні НПФ**, що більш ніж удвічі випереджали за цим показником **відкриті та професійні фонди** (40.0 млн. грн. проти 18.5 млн. грн. та 19.8 млн. грн. відповідно).

У **структурі активів НПФ** частка **цінних паперів** на у 3-му кварталі 2017 року і далі символічно скорочувалася – із 50.0% до **49.9%** (за рік – із 50.4%, рис. 17).

Обсяг фондових активів НПФ у липні-вересні зріс, в умовах підвищення фондових індексів, на 27.5 млн. грн. (+5.0%, після -0.3% у 2-му кварталі), а за рік – на 65 млн. грн. (+12.5%, після +8.2%).

Приріст знову забезпечили практично лише **відкриті НПФ**, де сукупна вартість цінних паперів зросла на 8.3% за квартал (після -2.0% у попередньому). За рік вони додали 12.8%.

⁹ Без урахування корпоративного пенсійного фонду НБУ.

Таблиця 13. Кількість НПФ в управлінні КУА за видами фондів у 3-му кв. 2017 року та за рік

Вид НПФ	30.09.2016	30.06.2017	30.09.2017	Зміна за 3-й квартал 2017	Зміна за рік
Відкриті	50	46	46	0.0%	-8.0%
Корпоративні	7	6	6	0.0%	-14.3%
Професійні	6	6	6	0.0%	0.0%
Всього	63	58	58	0.0%	-7.9%

* Без урахування корпоративного пенсійного фонду НБУ.

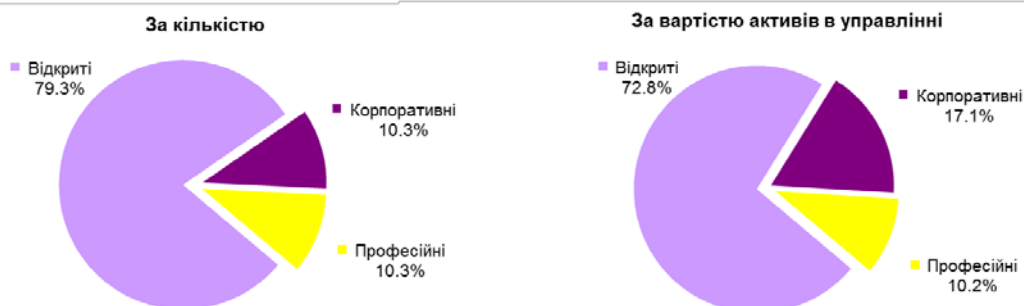

Рис. 16. Розподіл кількості НПФ та вартості їхніх активів в управлінні КУА за видами фондів станом на 30.09.2017 р.

Таблиця 14. Вартість активів НПФ в управлінні КУА за видами фондів у 3-му кв. 2017 року та за рік

Вид НПФ	30.09.2016		30.06.2017		30.09.2017		Зміна активів НПФ в управлінні за 3-й квартал 2017	Зміна за рік, %	Зміна за рік, грн.
	Активи, грн.	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність	Активи, грн.	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність	Активи, грн.	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність			
Відкриті	750 149 377	50	800 380 221	46	851 852 126	46	6.4%	13.6%	101 702 749
Корпоративні	167 086 482	7	192 228 616	5	200 086 963	5	4.1%	19.8%	33 000 481
Професійні	111 873 915	6	119 191 880	6	118 838 588	6	-0.3%	6.2%	6 964 673
Всього	1 029 109 774	63	1 111 800 717	57	1 170 777 677	57	5.3%	13.8%	141 667 903

У відкритих НПФ цінні папери за результатами 3-го кварталу повернули собі найбільшу частку серед видів активів – 47.2% (табл. 15, рис. 18).

Корпоративні НПФ у 3-му кварталі сфокусувалися на **грошових коштах у банках** – вони зросли на 8.4% – найбільше серед видів НПФ. При збільшенні активів цих фондів у цінних паперах лише на 0.5% за квартал, їхня вага знову понизилася – із 54.8% до 52.9%.

Професійні фонди у цей час зменшили сукупні вкладення у фондові інструменти – на 5.0%, але останні залишалися ключовою складовою активів перших – 63.7% (після 66.8% у 2-му кварталі).

Зменшення їхньої ваги було підсилене нарощенням коштів цих фондів у банках (+6.6%).

У цілому для усіх НПФ, грошові кошти у вересні 2017 року залишалися другою найбільшою складовою активів в управлінні – **45.0%** (після 44.7% у червні). За 3-й квартал їхній загальний обсяг зріс на 30.0 млн. грн. (+6.0%, після +3.2% у 2-му), за рік – на 85.5 млн. грн. (+19.4% – як і у 2-му).

Нерухомість, як і раніше, була тільки в активах відкритих та професійних НПФ (3.6% та 4.3% відповідно), а **банківські метали** – лише у відкритих (1.1%).

Таблиця 15. Структура активів НПФ в управлінні КУА у розрізі видів фондів станом на 30.09.2017 р., грн.

Вид НПФ	Цінні папери	Грошові кошти	Банківські метали	Нерухомість	Інші активи
Відкриті	402 266 145	400 199 072	9 440 182	31 087 514	8 859 212
Корпоративні	105 940 517	94 146 446	0	0	0
Професійні	75 666 563	32 917 090	0	5 050 939	5 203 995
Всього	583 873 225	527 262 609	9 440 182	36 138 453	14 063 208

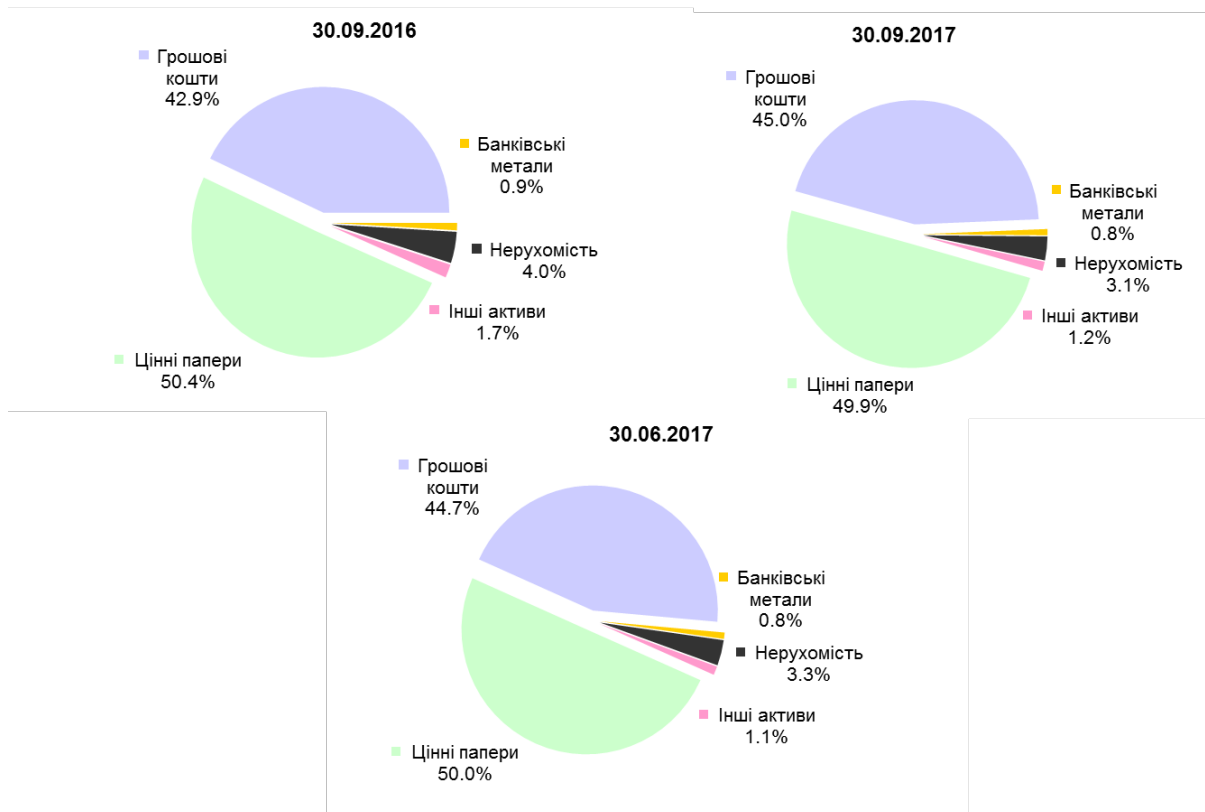

Рис. 17. Динаміка структури агрегованого портфеля НПФ у 3-му кв. 2017 року та за рік

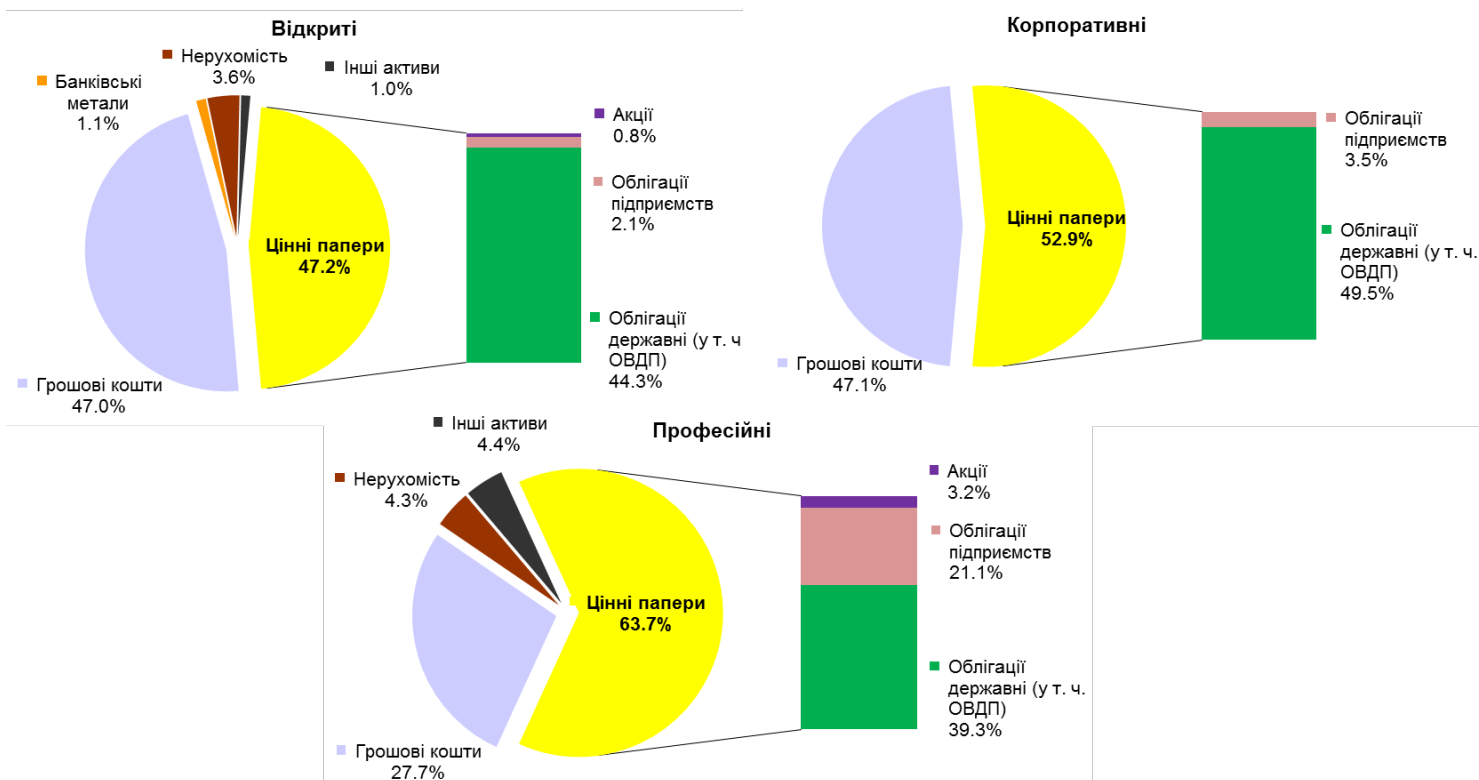

Рис. 18. Структура активів НПФ у розрізі видів фондів станом на 30.09.2017 р.

10. Результати ринку управління активами страхових компаній

У 3-му кварталі 2017 року активи страхових компаній (СК) в управлінні зростали далі, хоч і сповільненими темпами, за незмінної кількості учасників ринку – як самих СК, що передали свої активи в управління, так і КУА, що управляють ними.

Кількість СК із активами в управлінні КУА у вересні залишалася рівною **6-ти**, а **КУА**, які надавали такі послуги СК – **2-м** (рис. 22).

Активи СК в управлінні за 3-й квартал зросли значно менше, ніж у 2-му – на **5.0%** (після +20.5%), а за рік – на **70.6%**. За 9 місяців 2017 року вони додали з початку року – більш ніж у півтора рази **61.0%** (табл. 13).

Станом на 30.09.2017 ці активи досягли рівня **87.4 млн. грн.**

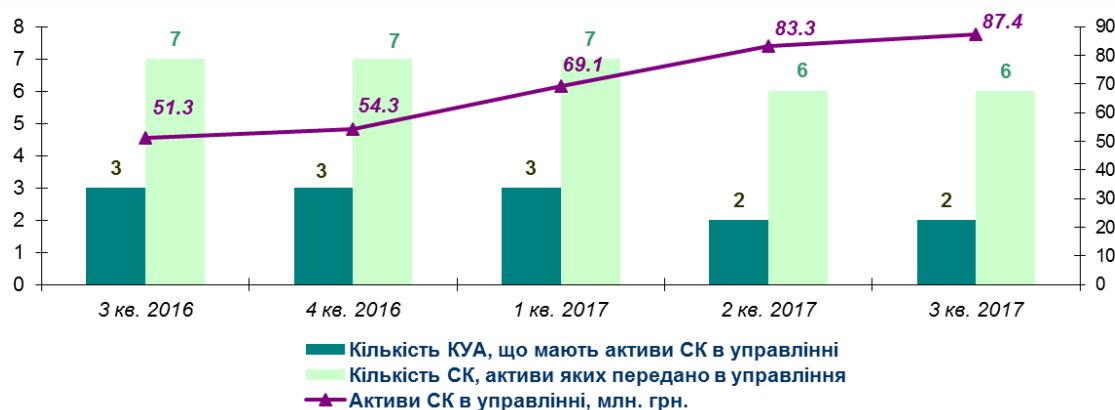

Рис. 19. Динаміка управління активами СК у 3-му кв. 2016-17 рр.

Таблиця 16. Активи страхових компаній в управлінні КУА у 3-му кв. 2016-17 рр.

Період	Кількість КУА, що мають активи СК в управлінні	Кількість СК, активи яких передано в управління	Активи СК в управлінні, млн. грн.	Зміна активів СК в управлінні		
				за квартал	з початку року	за рік
3 кв. 2016	3	7	51.3	5.8%	56.4%	69.0%
4 кв. 2016	3	7	54.3	6.0%	65.7%	65.7%
1 кв. 2017	3	7	69.1	27.3%	27.3%	106.4%
2 кв. 2017	2	6	83.3	20.5%	53.4%	71.9%
3 кв. 2017	2	6	87.4	5.0%	61.0%	70.6%

* СК - страхові компанії.

11. Резюме

У 3-му кварталі 2017 року провідні фондові ринки світу та український прискорили зростання, а разом із ним посилюється і притік до інвестиційних фондів. Українські відкриті ІСІ у цей час зросли майже утричі більше порівняно з попереднім кварталом, а річний рух капіталу у секторі вперше з 2-го кварталу 2011 року був позитивним.

Ключовими трендами індустрії управління активами в Україні у 3-му кварталі 2017 року були:

- Друге у 2017 році квартальне зростання кількості КУА; подальше збільшення кількості зареєстрованих ІСІ та перше за рік зменшення кількості визнаних ІСІ (в обох випадках – переважно за рахунок венчурних фондів);
- Зростання сукупної вартості активів індустрії – за рахунок усіх секторів ІСІ – при зменшенні частки венчурних фондів у ВЧА ринку (на відміну від 2-го кварталу);
- Подальше підвищення ваги Києва та столичного регіону за кількістю КУА та ІСІ в

управлінні та зменшення – за активами ІСІ в управлінні;

- Підвищення ВЧА відкритих ІСІ шостий квартал поспіль, в умовах стрімкого підйому на фондовому ринку та значно посиленого чистого притоку капіталу до сектору;
- Відносно найшвидше зростання ВЧА інтервальних ІСІ (ріст – четвертий квартал поспіль); розворот динаміки чистих активів нагору для закритих ІСІ з публічною пропозицією – за рахунок зростання на фондовому ринку, а також появи нового визнаного фонду у секторі;
- Подальше скорочення кількості інвесторів в індустрії в цілому (за рахунок старих реорганізованих інтервальних фондів); водночас – перше за рік збільшення їх у відкритих фондах;
- Продовження понад рік росту сукупних коштів громадян України – в усіх секторах ІСІ, крім закритих (невенчурних) фондів; у відкритих ІСІ – стає нарощення вкладень місцевих роздрібних інвесторів, за якими вони випередили інші категорії учасників цих фондів та досягли $\frac{3}{4}$ частки у ВЧА сектору;
- Попри збільшення сукупних вкладень підприємств-резидентів у венчурних та усіх ІСІ в цілому – подальше зниження їхньої ваги в чистих активах індустрії;
- Відносно найбільш активне серед усіх категорій нарощення вкладення в ІСІ, передусім венчурні, здійснили іноземні інвестори (підприємства);
- Подальше скорочення частки цінних паперів у відкритих та закритих ІСІ з приватною

емісією (зокрема і венчурних), одночасно зі зростанням сукупних вкладень ІСІ в цінних паперах у відкритих, інтервальних та закритих публічних фондах;

- Зростання доходності в усіх секторах ІСІ, крім закритих невенчурних ІСІ з приватною емісією (протилежно до 2-го кварталу); майже усі відкриті ІСІ та усі диверсифіковані фонди акцій із публічною пропозицією мали позитивну доходність і тримали лідерство за доходністю з початку року та за рік;
- На ринку управління активами пенсійних фондів – прискорене, а на ринку управління активами страхових компаній – сповільнене зростання активів в управлінні; незначне зменшення кількості КУА з активами НПФ в управлінні.

Отже, на зміну попередньої динаміки, у 3-му кварталі 2017 попит на ІСІ підвищився, зокрема на відкриті фонди, а також венчурні, де зросла кількість інвесторів та посилювався притік капіталу. Крім того, вдруге поспіль на ринок виходили закриті ІСІ з публічною пропозицією, що також збільшило чисельність вкладників у секторі.

Посилений ріст фондового ринку у цей період, на тлі певних макроекономічних успіхів, штовхав угору доходність ІСІ, що інвестували переважно в цінні папери – особливо, відкриті, інтервальні та фонди акцій, причому перші та останні випереджали депозити у гривні за річною доходністю.

Ринок управління активами недержавних пенсійних фондів, а також страхових компаній, у 3-му кварталі продовжував збільшуватися – за рахунок зростання вартості активів цих секторів.

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- Довідник ІСІ: [Фонди в управлінні](#)
- [Ринок у цифрах](#)
- [Динаміка фондів \(із публічною пропозицією\)](#)
- Аналітика та статистика інвестиційних фондів із публічною пропозицією: [Щотижнева](#) / [Щомісячна](#)
- Ренкінги: [ІСІ - за типами та за класами фондів](#) / [КУА](#)